

izhaja vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Bokopisi

dopisov se ne vračajo.

GORICA

TELEFON št. 201.

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2-50.

Upravištvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“ ulica Vetturini št. 9.

Za oglase

se plačuje od četrstolpne petih vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

Posamezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih goriških trafikah.

VOLIVCI!

Kandidati stare struje S. L. S. so:

Anton Manfreda,

posestnik in bivši deželni poslanec na Idrskem.

Josip Fon,

državni poslanec v Gorici.

Fran Grgič,

posestnik in župan v Velikemdolu.

Za te može pojdite v boj in oddajte svoje glasove. Ti-le so Vaši domačini, ki Vas bodo najboljšje zastopali v deželnem zboru!

Novostrujarska okrožnica.

2. Ni je večje nesramnosti kakor je trditev novostrujarjev, da se je dr. Gregorčič puntal proti našemu knezonadškofo in da so naši deželni poslanci postavili našega višjega pastirja v zasmeh vsej javnosti. Novostrujarji niti sami ne verujejo, kar trdijo, ker drugače bi ne bili postavili za kandidata gospoda Fona in dr. Stepančiča, ki sta bila tudi med tistimi poslanci, ki so se baje »puntali« proti našemu knezonadškofo. Če torej odgovarjamo na te nesramnosti, storimo to le radi tega, da bi ljudstvo razvidelo, s kakim lažni ga hujskajo novostrujarji proti našemu velezaslužnemu voditelju dr. Gregorčiču in proti našim dosedanjim poslancem.

Dr. Gregorčič je l. 1906., ko je šlo za imenovanje novega goriškega knezonadškofa, napravil kot voditelj goriških Slovencev in kot državni poslanec vse korake, da bi bil imenovan goriškim knezonadškofo naš domačin dr. Sedej. To se je tudi zgodilo, in sicer v kljub vsem intrigam od strani takih Italijanov, od katerih bi katoličan nikdar kaj takega ne pričakoval. Sapienti pauca!

Ko je »Soča« našega knezonadškofa nesramno napadala, sta odbijala te napade naša lista »Gorica« in »Primorski list«.

In dr. Gregorčič naj bi bil »puntar«! S štirimi nadškofo je živel v nekajenem miru, in na stara leta naj bi se puntal? Komu hočete to natvezti? Ob neštetihih prilikah ves čas svojega življenja in javnega delovanja je poudarjal, da hoče v miru živeti s svojim cerkvenimi predstojniki, in zdaj naj bi kaj družega nameraval? Kdor pozna dr. Gregorčiča in njegovo нрав, mora priznati, da rajši krivico trpi nego bi jo delal. In tak miren, blag značaj naj se punta! Ali se vam sanja? I s takimi trditvami hočete ljudstvo hujskati proti njemu. Sram vas bodi!

Dr. Gregorčič in naši drugi poslanci priznavajo in so vedno priznavali škofovsko avtoriteto v verskih vprašanjih. V strogo ekonomičnih in gospodarskih zadevah pa, ki nimajo z vero nič opraviti, mora poslanec po

svoji vesti in po svojem prepričanju tako glasovati, kakor zahtevajo koristi njegovih volilcev.

In to so storili tudi naši poslanci!

V tem zmislu je govoril v zasedanju avstrijske delegacije v Budapešti deželni glavar gorenjeavstrijski Hauser, papežev hišni prelat. Opomniti je treba, da ko je Hauser govoril v tem zmislu, ni bil še papežev hišni prelat, da torej njegov govor, ki ni bil objavljen samo v stenografičnih zapisnikih delegacije, marveč tudi v raznih katoliških in nekatoliških listih, mu ni čisto nič škodoval, ko je šlo za njegovo odlikovanje od strani rimske stolice. — V enakem zmislu je govoril deželni glavar kranjski dr. Šusteršič na zadnjem katoliškem shodu v Ljubljani in ljubljanski knezoškofo dr. Jeglič mu je glasno pritrdjeval, kakor pričajo očitvidci, ki so se nahajali v neposredni bližini. — Nasprotno mnenje zastopa filozof novostrujarjev aždovski župnik Ivan Rejcek, ki je svoj čas na časnikarskem shodu v Ljubljani zagovarjal »načelo«, da škofi naj bodo naši politični voditelji. Vsi navzoči — ljubljanci in drugi — so mu ugovarjali, kažoč, kako naj bo tedanji poreški škof dr. Flapp voditelj hrvatsko-slovenske politike v Istri.

Mimogrede naj omenimo, da svoj čas je na prizadevanje nemškega državnega kancelerja Baismreka sam rimski papež skušal uplivati na katoliški centrum v nemškem državnem zboru, naj bi glasoval za tako zvani »septenat«, to je naj bi dovolili državi vojake kar za sedem let naprej. Katoliški centrum se ni ravnal po tem migljeju, marveč je glasoval proti vladni predlogi. Rimski papež pa ni črnil radi tega grajalne besede proti članom katoliškega centra in ni radi njihovega glasovanja nikogar kaznoval.

Ko bi ne imel katoliški poslanec prostosti glasovanja niti v gospodarskih vprašanjih, bi bil v deželnem zboru sploh odveč.

Cerkvena avtoriteta ne sega tako daleč.

Zato so tudi naši od ljudstva izvoljeni poslanci v nekem zgolj gospodarskem vprašanju drugače glasovali, kakor virilist goriškega deželnega zbora, naš knezonadškof.

Iz tega glasovanja so napravili novostrujarji »punte« proti našemu knezonadškofo! To glasovanje inenujejo tihuniki »nepozabno pohujšanje našega vernega ljudstva!«

Pojasnilo to zadevo!

Deželni hipotečni zavod je pridobil pravico do agencije avstro-ogerske banke, ki je največji denarni zavod v Avstriji. S tem mu je mogoče deživati denar iz tega denarnega zavoda po najnižji obrestni meri. Toda v svrhu, da bi spravil denar v promet, mu je treba posredovalnega zavoda med obstoječimi posojilnicami in avstro-ogersko banko, in to naj bi bila deželna hranilnica, katere ustanovitev je predlagal deželni odbor.

Ta posel opravlja sedaj filijalka kreditnega zavoda, ki je spekulativno židovsko podjetje in sprejema denar po 4% ter ga izposojuje po 5% in 6%. **dočim bi deželna hranilnica izposojevala denar po isti obrestni meri, kakor avstro-ogerska banka, ter bi zahtevala le toliko več, da krije režijske stroške.** Tako bi deželna hranilnica prejela denar — n. pr. — po 4%, posojevala pa po 4½%. **To bi bilo gotovo v korist »Centralni posojilnici«, »Montu« in drugim posojilnicam na Goriškem, katere bi potrebovale denarja.**

To je glavni namen nameravanega deželnega denarnega zavoda: in če bi se pečal zavod večinoma z eskomptom in reeskomptom menic; **hranilne vloge bi mu bile le postranska stvar.**

Toliko slovenski, kakor tudi italijanski poslanci so začetkom nezaupno stali pred predlogom deželnega odbora o ustanovitvi deželne hranilnice. Zato pa so v različnih sejah proučili to zadevo ter si dali natanko pojasniti namen, pomen in končni cilj novega podjetja. Po resnem in treznem razmotrivanju in proučenju so se povsem uverili, da novi zavod **bo v korist deželi in našemu ljudstvu**, ter da ne bode nikakor škodoval obstoječim posojilnicam, kakor jim direktno ne škoduje filijalka kreditnega zavoda. Pred sejo deželnega zbora so poslanci S. L. S. v klubovi seji še enkrat stvar resno premislili in soglasno sklenili, glasovati za predlog deželnega odbora.

Italijanski poslanci Faiduttijevega kluba so vse žile napeli, da bi pripravili slovenske poslance do tega, da bi prelomili svojo obljubo, namreč vedno glasovati po svoji najboljši vesti in vedti za ono, kar je deželi v korist. — Predlagali so, naj se zadeva odgodi, kar bi pomenilo toliko, **kot da se pokoplje;** hvalisali so in predlagali ustanovitev filijalke avstro-ogerske banke itd.; a vse to ni nič pomagalo; slovenski poslanci so ostali zvesti svoji dolžnosti in svojemu sklepu.

Predlog o ustanovitvi deželne hranilnice je bil sprejet z glasovi naših poslancev in poslancev italijanskega liberalnega kluba; proti predlogu so glasovali poslanci Faiduttijevega kluba in knezonadškof.

Naravno je, da knezonadškof kot varuh »Monta«, boječ se konkurence, katero so risali nekateri gospodje na steno, je glasoval proti ustanovitvi novega denarnega zavoda, **a naravno je tudi, da so dr. Gregorčič in drugi po-**

slanci S. L. S. kot varuhi deželnih koristi glasovali za ustanovitev. Enako naravno je, da dr. Faidutti z dr. Buttatom je glasoval v zmislu »Monta«, od katerega je dobival sredstva za svoje špekulacije, ter da se je zavzemal za ustanovitev podružnice avstro-ogerske banke, za katero je že delal priprave, da bi jo spravil v svojo odvisnost.

Zaradi tega glasovanja naših poslancev sta bila »Eco« in »Popolo«, glasili Faiduttijeve stranke, vsa iz sebe. Bljuvala sta ogenj in žveplo na nje, posebno na dr. Gregorčiča, hujskala sta proti njim tudi slovensko duhovščino.

Kar sta delala »Eco« in »Popolo« pred leti, to delajo novostrujarji zdaj povodom deželnozborskih volitev. V svoji okrožnici in v »Novem Času« napadajo naše poslance in hujskajo proti njim naše ljudstvo in našo slovensko duhovščino, češ da so naši poslanci pri glasovanju o ustanovitvi deželne hranilnice »pustili na cedilu našega knezonadškofa v zasmeh vsej javnosti.«

Da so naši poslanci v zadevi deželne hranilnice — torej v strogo gospodarskem vprašanju drugače glasovali kakor naš knezonadškof, to naj bi bilo zasmehovanje našega višjega pastirja! Ta trditev novostrujarjev je preneurna in obenem tudi hudobna.

Nova struja je koj po dotični seji poslala uredništvu »Slovenca« strupen dopis, v katerem je mahala po dr. Gregorčiču tako, kakor dela zdaj v »Novem Času« in po javnih shodih. Uredništvu se je zdela vsa stvar sumljiva in je povprašalo dr. Kreka, prvega strokovnjaka v združinih stvareh, kaj je storiti. Ta jim je odgovoril, da ne objaviti onega spisa, kajti da dr. Gregorčič je glasoval, kakor je edino prav. Pri tem treba pomniti, da dr. Krek je papežev hišni prelat, četudi ne nosi vidnega znamenja in četudi morda v šematizmu ni označen kot tak; kajti ko mu je pristojni vladika prinesel to odlikovanje, je z vso odločnostjo odklonil, da bi se to objavilo. Mož torej, ki šteje tudi v Rimu, je odbil postopanje naših poslancev.

Da deželna hranilnica ne bi bila v škodo Montu, razvidi se iz naslednjega razmotrivanja. Mont ima, kakor se pripoveduje, vložnih okoli 400.000 K v tekočem računu pri filijalki židovskega kreditnega zavoda v Gorici. Mont plačuje vlagateljem hranilnih vlog po 4½%, od kreditnega zavoda dobi za uloženi denar tudi 4½%; nima torej od velikega zneska nikakega dobička, pač pa še režijske stroške. Kreditni zavod posojuje pa ta denar po 6, 7 in 8 od sto in ima pri tem lepe dobičke. — Ako bi obstajala deželna hranilnica, bi Montu ne bilo treba, da hrani tako veliko mrtvo rezervu za slučaj, da vlagatelji tirjajo svoje vloge, marveč bi ta znesek lahko razposodil strankam in v slučaju potrebe bi od narodne banke potom deželne hranilnice dobil potrebni denar za zmerne obresti.

V svrhu hujskanja zlorablajo novostrujarji tudi predlog deželnega odbora o cerkvenih računih. Kaj je namen tega predloga? Predlog meri na to, da bi deželni odbor olajšal delo c. kr. glavarstvom, ki nimajo potrebne o-

piti goriški Slovenci, na dan z napadi na dr. Gregorčiča, ki je osivel v delu za narod. Vse naše slovensko goriško šolstvo je delo edino njegovih rok. Imamo v Gorici slov. ljudske šole, obrtno šolo, pripravnice za gimnazijo, za učiteljske, slov. gimnazijo in če hočemo tudi učiteljske, vse to so nam pridobili tisti stari možje, ki niso več za nobeno rabo, tisti možje, ki novi struji niso dobri niti za kandidate. Najgrše pa je to, da pride potem »Novi ča« in očita nam »laž in lopovstvo obrekoavanje, zavijanje in podtikanje«, češ oni vodijo boj proti sistemu, ne proti osebam. To je ravno laž in lopovstvo: njih boj je naperjen že od prvega hipa edino proti dr. Gregorčiču, ker ni uklonil svoje možgane glave pred privandrancem dr. Brecljem, ki je hotel kar naenkrat postati deželni odbornik na Goriškem. Zato se gre tem gospodom in za nič drugega. Dela jim ni bilo mari; od prvega dneva do danes so delali le zgago in sicer le osebno, vse radi dr. Breclja. Njemu se gre za mandat in nič drugega. Vsi drugokandidatje so privesek z Obljubkom ured. Posebno zadnji naj pomaga loviti dr. Breclju liberalne briske glasove, magari sebi v škodo!

Kakšne narodne koristi je hotel spraviti na dan dr. Breclj, to se je zvedelo prvi dan ko je prišel na Goriško. Njegov cilj in namen je bil že takrat: boj dr. Gregorčiču. Ker to ni šlo kar tako gladko, je začel Breclj z organizacijo, s katero slepi zdaj naše ljudstvo: glejte, to sem jaz storil za vas. Toda v resnici ni storil za ljudstvo nič, vse le zase.

Tudi kandidat Obljubek ni radi ljudstva, ampak radi Breclja: da le dr. Breclj zmagava v splošni kuriji, potem je stvar rešena, Obljubek tudi lahko sriči. Z liberalci se je zvezal ta najnovejši osrečevatelj Goriške proti dr. Gregorčiču. Mislimo, da nam ni treba izgubljati besed in lahko mirnim srcem prepustimo sodbo našemu ljudstvu, ki zna gotovo bolj presoditi delo naših zastopkov, kakor pa Kremžar in njegov kandidat dr. Breclj.

Skom naj se združimo?

Ena glavnih prepornih točk med nami in med novostrujarji je, da zahtevajo, naj gremo skozi drn in strn z italijansko ljudsko stranko, ki je krščanska in za preteklo dobo očitajo, da se to ni zgodilo.

Misel, načelo: »Katoličani skupaj!« je jako lepa, da, edino prava — prašamo pa, zakaj ne glasuje dr. Šušterčič na Dunaju? (— avtoriteto tega moža bodo pač novostrujarji pripoznali!) vedno s krščanskimi socialci? Odgovoril bi nam, da po svoji vesti tega ne more — ker hočejo marsikaj, kar bi bilo nam Slovanom v škodo, da so v narodnem oziru nam premalo pravični — ako bo šlo pa za kako versko zadevo, tedaj pa pojdemo gotovo vsi krščansko misleči skupaj — in, če bodo predlagali kaj, kar bi bilo tudi po naši sodbi v javno korist, tedaj, se razume, da bomo tudi mi z njimi prejeli.

Ali ni morda v Gorici enako?

Kaj imamo torej proti italijanski ljudski stranki — prav za prav proti njihovim voditeljem, poslancem?

1) Narodne pravičnosti ne poznajo! Vsem je še dobro v spominu, kako so postopali tedaj, ko je imelo priti naše možko učiteljske v Gorico. Ali imajo Italijani od tega kako škodo? ali jim ukrade le eno italijansko dušo? ali ni boljše, če so hiše v Gorici obljudene, ali bi bile morda več vredne, ako bi stale prazne? trgovci pač menda tudi več spečajo! In vendar niso jenjali, da je moral Gregorčičev dom eno celo leto stati prazen! Ne, da bi sami imeli od tega kacega dobička, škodo so pa le naredili!

Sami zase zahtevajo vseučilišče v Trstu. Slovenci so rekli, dajte nam v Trstu vsaj potrebne ljudske šole, pa bomo glasovali z vami. — Še tega ne!

Slovincem se pač v Gorici ne godi predobro, do svojih najpriprostejših pravic imajo še grozno daleč!

Enega slovenskega napisa ni na Muncipiju, ene slovenske besede menda še niso zapisali, na slovenske prošnje, katere morajo dajati še le »prestavljavcu«, odgovarja se vedno samo v italijanščini! S tem bodo pač zadovoljni »katoliški« italijanski poslanci. Kaj še? Kolikokrat so že očitali mestnemu starešinstvu, da niso znali, ali pa ne hoteli zabraniti, da je Gorica toliko slovenska postala, četudi jim nismo nikoli nobenega Italijana ukradli, ali poslovenili. S tem očitanjem kažejo, da bi sami znali, ali pa vsaj hoteli Slovence še bolj zatirati.

2. Gled: gmotnih podpor iz deželnega zbora so rajnemu Pajerju dosledno očitali, da Slovincem preveč daja, najsiiravno je nas na Goriškem toliko, da pridejo na 2 Italijana trije Slovenci in so se podpore delile na enake dele, pol in pol — znamenje, da bi nam oni še menj dovolili. Ili z njimi bi bila res prava »kedor da menj« politika.

3. Saj sami ne pripoznavajo načela: »katoliki s katoliki!« Ko so prišli na Dunaj v državni zbor so našli tam več krščanskih strank in klubov. Menite, da so se jim pridružili? Kaj se! Toliko časa so bezgali in pisali, da se morajo italijanski liberalci in socialisti in oni sami združiti v en klub, kedor bi ne hotel, bi bil izdajavec italijanske narodnosti, da so res vse zvezali skup v »Unione latina«.

Še nedavno so pisali v svojem listu, da med Italijani ne smejo biti ne liberalci, ne klerikalci, temuč vsi edini proti skupnemu nasprotniku, proti Slovincem!

Šušterčič je delal drugače — liberalcev niti v svoj klub sprejeti ni hotel, četudi so bili Slovenci.

Mi italijanskim »krščanskim« poslancem vsega tega niti tako ne zamerimo, delajo tako, kakor mislijo, da bi bilo za njihove volivce boljše, tega pa ne pustimo, da bi naši novostrujarji ljudstvo slepili, da bi bilo za nas Bogve kako dobro, ako bi se naši poslanci z njimi združili. Namesto naših poslancev učiti, naj bi šli učiti italijanske, naj bodo pravici, naj nastopijo kedaj še oni vsaj v Furlaniji, naj povedo, da so na Primorskem tudi Slovenci in sicer krščanski, dajmo jim, kar jim gre po pravični in primimo z njimi skupno da bomo vrgli liberalizem po tleh — kakor hitro bomo videli tam to dobro voljo, potem bomo gotovo vsi zahtevali z njimi skupno! — kakoršni so bili dosedaj — pa ne zveze temuč, ked ar bodo kaj pametnega in dobrega predlagali, z njimi, sicer pa z onim, ki bo predlagal, kar bodo naši poslanci spoznali, da je boljše!

4. Niti o tem nismo prepričani, da jim je res mari liberalizem potlačiti. Vsakdo ve, da gre moda iz mest na deželo — ravno tako tudi prepričanja. Dokler je bil Dunaj v rokah liberalcev, se je liberalizem širil, da je že prišel do zadnje hribovske vasi. Odkar se je Dunaj poboljšal in prišel v krščansko-socialne roke, širi se pa krščanski socializem. Iz mesta se širijo struje na deželo. In ravno Gorico zanemarjajo italijanski krščanski voditelji tako zelo, kakor bi se bali, da bi liberalizem ne izginil. Niti katoliškega političnega društva nimajo in ga nočejo ustanoviti, njihovi poslanci imajo dobre jezike, a v Gorici nočejo ust odpreti, nastopiti energično, ko bi imeli toliko vzrokov in prilik spraviti ob veljavo Goriško liberalno gospodarstvo.

Naj zadostuje za danes, da ne bomo preveč prostora potratili. Če bi komu ne zadostovalo, mu lahko že še postrežemo.

Za kratek čas

menim, da bi bilo tudi o času resnega volilnega boja treba skrbeti. Struna preveč napeta počni in v Ameriki, v deželi nepričakovane napredka, so vpeljali

celo v bolnišnice kot zdravilo — smeh, razvedrilo. Vsak se pač nekoliko oddahne.

Torej:

Naznanjamo novico, da bodo novostrujarji pri prihodnjih volitvah sami agitirali proti samemu sebi — in sicer iz načelnega stališča.

Aho! Ni mogoče!

Prav res le berite njihove resolucije: 1. Naš odločen nastop velja slejkoprej liberalizmu v vsaki obliki in socialni demokraciji ter vsemu, kar spravlja v nevarnost naš narodni obstoj — to je prva resolucija in program cele stranke.

Pa zato ne bodo proti samemu sebi agitirali, saj je program prav lep in pameten, s tem se pač lahko še malo »poštekajo« bi rekel Boltatov Pepe.

Počakaj! boš kmalu razumel. Liberalizem, tega hočejo pregnati, a ravno oni bi mu pomagali zopet na noge, ako ne bodo nastopili proti svojim lastnim kandidatom. Pri volitvah bodo nastopili letos proti svojim lastnim kandidatom. Pri volitvah bodo letos nastopile 4 stranke: novi, — tem damo prednost, da ne bo zamere, — stari, liberalna stranka in socialisti. Absolutne večine ne bo imel nihče, ker ni nobena stranka tako močna, da bi imela večino nad vsemi tremi nasprotnimi strankami, toraj mora priti do ožje volitve, pri kateri prideta v poštev en liberalni kandidat in en od nove, ali od stare struje. Ako bi prišel starostrujar v ožjo volitev, bi ostali »novi« doma — za take breznačelne kandidate zlasti po taki hudi bitki, ko so povsod pridigali (novi), da nimajo (star) ene dobre dlake na sebi se razume, da niti ne smejo iti v ogenj in pomagati jim zopet na površje — starostrujarji bi pa tudi ne smeli iti v ogenj za mlade, saj so jih ti izobčili, da niti v S. L. S. več ne spadajo in novi bi te pomoči v svoji načelnosti niti sprejeti ne hoteli — a na drugi strani se pri ožjih volitvah liberalci in socialisti vedno družijo, torej bi zmagal liberalni kandidat in bi torej »novi« s tem, da nastopijo z lastnimi kandidati, pomagali zopet liberalcem na vrh, tega pa v svoji načelnosti ne morejo in ne smejo, saj bi jim lahko vsak v obraz povedal, da za vodstvo niso, ker bi vodili tako, da bi se oni smejali (liberalci), proti katerim hočejo voditi načelno vojsko.

Malo dolga je bila tvoja pridiga, a jasna je pa! Da, da, sedaj pa že lahko verujem, da bodo sami proti lastnim kandidatom nastopili že iz načelne previdnosti.

Čakajmo, saj še nisem vsega povedal! Razvideli so, da so starostrujarji delavce organizirali v Gorici — če se ne motim še prej, kakor na Kranjskem in ker so načelno proti socialni demokraciji, morajo to seveda hvalliti in veselite se, ker ravno vsled te delavske krščanske organizacije socializem ni mogel priti v Gorici do veljave, zato so sklenili po svojih načelih tudi sami to organizacijo podpirati, ker je pa v starostrujarskih rokah, so spoznali, da niso taki kakor se govori ter želijo pomagati jim in bodo postala kandidata, ki še ni določen, voditelja kat. delavskega društva.

Tudi ta razlog mi je jasen — čast jim!

Pa še ni vse, saj imajo še tretjo točko — nasprotni so vsemu temu, kar spravlja v nevarnost naš narodni obstoj — ker pa nimajo v svoji novi struji ljudi brez glave, so spoznali, da je za Slovence v Gorici dr. Gregorčič toliko naredil, kakor dosedaj še nihče. To na njihovo načelnost in na njihovo ljubezen do goriških Slovencev ni moglo ostati brez vpliva — sami so uvideli, da so jo že nekoliko »zafurali« — n. pr. za kat. tisk. društvo se je že morala precejšna svota določiti, ki bi se bila lahko porabila v druge, znabiti bolj potrebne namene; dva časnika za ljudstvo, da sta preveč, so sami spoznali in vendar so družega ustanovili, dasi jim je bil prvi

popolnoma na razpolago, celo z vsem dobičkom — z edino omejenostjo, da se razdora v krščanskih vrstah ne sme delati, kar tudi sami spoznajo, da bi bilo i krščanstvu i narodnosti na kvar — ker so torej razvideli, da se jim ni zanašati se na same sebe — zato so sklenili nasprotovati namenu sebi — ponuditi se k skupnemu delu proti liberalizmu, socializmu in za narodni obstoj. Delali bodo pa tako ognjevit, odkritosrčno in pošteno, da bodo starostrujarski poslanci morali razvideti, da so oni še bolji, ter se radovoljno odpovedati svojim mandatom in prositi jih: Nastopite vi, ker znaste bolje! — Za sedaj pa, ker jih stari ne poznajo še dovolj in zlasti pa iz hvaležnosti do najboljšega narodnega delavca, ga pojdejo prositi: »Za božjo voljo, nastopite kot kandidat, ne zapustite nas, ki nismo še dovolj izvežbani, saj pojdemo vsi za vas v ogenj! Kaka sreča bi bila za Celovec, ako bi bil imel vas, — oba, Gorica in Celovec, sta bila pred leti v narodnem oziru enaka, kaka razlika sedaj! Celovec ni imel Gregorčiča, ki bi bil slovenske šole ustanovil!«

Tiho, tiho, dovolj! Kaj treba govoriti še — moram priznati, da res novostrujarji, če hočejo sploh izvrševati boj, katerega so napovedali, ne morejo in ne smejo drugače delati, kakor si mi povedal — le jaz sem bil tako kratke pameti, da nisem takoj razumel. Oprosti!

Pozor Kraševci!

Ceste na Krasu. Želje Kraševcev glede cestnih zvez se izpolnjujejo. Načrti za cesto od Renč do renškega vrha, izgotovljeni od deželnega stavbinskega urada so se odobrili dne 10. junija po posebni komisiji, sestavljeni od zastopnikov vlade, dežele in cestnega odbora.

Isto tako se je odobril načrt za cestno zvezo Gorjansko-Klanc do Brestovice.

Načrti za cesto od renškega vrha čez Temnico do skladovne ceste pri Zagrajcu, za cesto Brestovica do Mavhinj in od nabrežinske ceste Brje-Pliskovica do Krajnevasi so tudi že izgotovljeni in od c. kr. ministertva za javna dela odobreni.

Za vse navedene ceste je zagotovljena 60% državna in deloma 25% deželna podpora. Pričetek z delom je samo vprašanje časa.

Deželni odbor se je trudil, da bi bila država zvišala prispevek od 60 na 70 odst. toda ministerstvo ni ugodilo, z ozirom na sedanje kritične finančne razmere, tozadnemu, od deželnega poslanca Dr. Špančič-a v zadnjem zasedanju napravljenemu nujnemu predlogu.

Kar se tiče regulacije ceste na notorično nevarnem ovinku (ključu pod Dutovljami), se bode čim prej z delom pričelo. Izposlovalo se je tudi na željo Kraševcev, da ni prišlo delo v tuje roke, marveč, da se je oddalo znanemu domačinu podjetniku g. Živicu iz Skopega, ki bo dal zaslужka posebno pri letošnjem pomanjkanju dela, toli potrebnim domačinom. Toda tudi na Brkine v Nakelski občini se ni pozabilo. Sedaj od deželnega odbora v službo sprejeti inženir g. Pazdera je že napravil na lici mesta potrebne poizvedbe za novo cestno zvezo Varenje-Misliče in za popravo in razširjenje preveč starih poti Zavrhek-Križišče in Križišče-Varenje.

Po ne malem trudu se je posrečilo spraviti tudi že več let visečo zadevo glede premostitve železnične proge pri Nabrežini v pravi tir. Ne davno temu se je vršil lokalni ogled, določilo se je najugodnejše mesto in ker se je zbudilo zanimanje južne železnice za napravo tega toli potrebnega mostu, je skoraj gotovo, da se tudi tozadavna opravičena želja Kraševcev čim prej izpolni in da se odstrani sedaj obstoječi nevarni prehod čez železniški tir.

Konečno bode še omenjeno, da se v doglednem času izdelata tudi načrt za cesto od Brestovice čez Jamlje do Tržiča in iz Sel do Jamelj, tako da bo Kras z lepo cesto zvezan z vedno bolj se razvijajočim Tržičem.

Kdo pozna vse te in še druge, — do sedaj sicer še ne izpolnjene, ki pridejo pa tudi na vrsto — kraške želje in potrebe, kdo se požrtovalno trudi in z navdušenjem podpira sploh vse kraške težnje, to vedó najbolje Kraševci sami in radi tega ni niti potrebno, da bi mi napisali dotično ime!

sobja za pregled in rešitev takih računov, ne da bi s tem kratil pravice zadevnih oblastij. Namen temu predlogu je, prihiteti na temelju tozadevnih obstoječih zakonov starašinstvom in cerkvenim odborom na pomoč, da bi prišli o pravem času do naloženih doklad v pokritje cerkvenih potrebščin.

Predlog o cerkvenih računih se je obravnaval v deželni zboru že leta 1902. Prinesel ga je v zbornico profesor bogoslovja, predlagal ga je v sprejem katoliški župnik, zanj je glasoval tudi goriški prošt, monsignor dr. Faidutti. Takrat ni nihče črhnil niti besedice proti temu predlogu. Ker se namestništvo pa ni oziralo nanj, ga je prinesel deželni odbor leta 1910 zopet v zbornico.

A glejte čudo!

Zdaj se je isti dr. Faidutti upiral z vsemi močmi istemu predlogu. In glasilo Faiduttijeve stranke, »Eco«, je zaradi tega predloga bljuvala ogenj in žveplo na naše poslance, ter hujskalo slovensko duhovščino proti njim. Odkod ta izprememba? Faidutti je potreboval agitacijskega sredstva proti Gregorčiču in zato je porabil tudi ta na sebi potrebni predlog o cerkvenih računih.

Naši novostrujarji posnemajo zdaj svoje laške inspiratorje. Tudi oni hujskajo s tem predlogom naše ljudstvo in našo duhovščino in agitirajo proti dr. Gregorčiču, češ, da je bilo njegovo vedenje v zadevi cerkvenih občin in cerkvenih računov nepozabno pohujšanje našega vernega ljudstva.

Ali si je mogoče misliti nesramnejše agitacije?

Pripomnimo le, da dr. Bugato je glasoval v odseku za ta predlog z majhno, nebstveno premembo. V zbornico se predlog ni vrnil, ker so naši poslanci zahtevali, naj se pokoplje v odseku, da se pomirijo vznemirjeni duhovi. Ali duhovi se nočejo pomiriti.

3. Okrožnica očita naši stranki politiko popolne breznačelnosti. To je predrzna trditev brez dokazov! Naše geslo: »Vse za vero, dom, cesarja« stoji na čelu našega glasila »Prim. L.«

To geslo je bilo naši stranki in naši poslancem zvezda-vodnica pri vsem delovanju. Načela naše stranke je razvil tudi naš voditelj dr. Gregorčič na shodu politič. društva »Sloga« s temle besedami: Slovenski liberalci nas imenujejo »klerikalce«. Ako nas ti ljudje imenujejo klerikalce v smislu, kakor da bibili mi za to, da se prepusti duhovščini povsod in čez vse gospodarstvo, potem moramo proti taki insinuaciji protestirati, ker za to nismo, niti smo kedaj za to bili. Ako pa nas imenujejo zato »klerikalce«, ker hočemo urediti vse svoje delovanje in nehanje v mejah naravne, državne in božje postave, potem — svobodno jim, imenujejo naj nas le, kakor hočejo.

Novostrujarji se drznejo trditi, da je vse ljudstvo na Goriškem že tolikokrat obsodilo našo politiko popolne breznačelnosti. Neresnica te trditve se dá s prsti otipati. Vprašamo gospode, ki so podpisali to okrožnico: Kedaj je vse slovensko ljudstvo na Goriškem obsodilo našo politiko? Na dan z odgovorom! Trditev, da je bila naša politika pogubna, je gola fraza brez dokazov, zapisana na potrpežljivi papir, da bi se z njo lovili nerazsodni volilci. V čem je bila naša politika pogubna?

Odgovorite!

4. Našim in italijanskim liberalnim poslancem očita novostrujarska okrožnica gnilo oospodarstvo in koritarstvo v deželni hiši. O tem očitaniu molčimo, ker je deželni odbor zaradi teh očitkov že vložil tožbo proti gospodom, ki so podpisali okrožnico, namreč proti kuratu Abramcu, dekanu Murovcu, dr. Breclju in svečarju Kopaču.

5. Okrožnica trdi, da se dr. Gregorčič brani duhovnikov v deželni zbor, ker se boji kontrole in hoče imeti prosto roko. To je neresnična trditev in žaljenje našega vo-

ditelja. Dr. Gregorčič ima čiste roke in mirno vest, njemu se ni treba bati kontrole. Tudi ni res, da se Gregorčič brani duhovnikov v deželni zbor. Saj je on v deželni zboru toliko let delal složno s poslancem župnikom Grčo, ki je bil tudi pri zadnjih volitvah naš kandidat v veleposestvu. Seveda, z duhovniki Abramovega kalibra se težko izhaja. Saj se menda novostrujarji še spominjajo, kako je kurat Abram na njih shodu »Pri treh kronah« obdeloval svojega duhovnega sobrata dr. Gregorčiča, tako da so se poslušali zgražali.

6. Vse delovanje našega goriškega deželnega zbora je odvisno od kompromisov med slovenskimi in laškimi poslanci. Če izvzamemo goriškega knezonadškofa, ki se sej deželnega zbora le redko vdeležuje, je na laški strani 15, na slovenski pa 14 poslancev. Za sklepčnost deželnega zbora je potrebna navzočnost vsaj 16 poslancev. Teh pa nima ne italijanska, ne slovenska stranka. Da torej zamore deželni zbor sploh delovati, je kooperacija ali sodelovanje Slovencev z Lahi absolutno potrebna. Ti sodelujoči poslanci tvorijo delavno večino. V zadnjih štirih letih je tvorilo delavno večino 9 poslancev S. L. S. in 9 italijanskih liberalnih poslancev. Vspehi sodelovanja naših poslancev z italijanskimi liberalnimi poslanci se sodijo različno. Katoliški list »Eco«, glasilo Faiduttijevo, je trdilo, da so bili italijanski liberalni poslanci pogni žni hlapci mogočnega dr. Gregorčiča, da se niso dovolj krepko ustavljali prodirajočim Slovincem, da so izdajali italijanstvo Gorice, da so dobivali veliko večino deželnih podpor slovenski okraji, itd.

Kaj pravi pa »Novi Čas«, ki hoče tudi biti katoliški list? To glasilo naših novostrujarjev trdi ravno narobe, da je bila kooperacija naših poslancev z italijanskimi poslanci goriškimi Slovincem v narodnem oziru sramotna in pogubna, v gospodarskem oziru pa uničujoča.

Jasno je ko beli dan, da oba lista ne moreta imeti prav, eden ali drugi mora neresnico trditi. Resnica je tudi v tem slučaju, kakor navadno, v sredi. Naši poslanci so pod spretnim vodstvom dr. Gregorčiča dosegli za svoje volilce vse, kar je v sedanjih razmerah sploh dosegljivo. Deželne podpore so se v zadnjem času razdeljevale načeloma enakomerno med Slovence in Italijane. Popolne narodne enakopravnosti še nimamo, a to je gotovo, da so se furlanski katoliški poslanci in njih listi bolj protivili slovenskim narodnim in gospodarskim zahtevam, kakor italijanski liberalni poslanci. Saj je n. pr. »Eco« goriškega župana Bombiča tudi zato napadala, ker so njenem mnenju dovoljuje on v Gorici preveč slovenskih napisov.

Okrožnica in »Novi Čas« trdita, da je bila ta kooperacija — onadva jo imenujeta »zvezo« — za goriške Slovence v verskem oziru skrajno škodljiva in sramotna. Ta trditev je neresnična in sramotna; sramotna zato, ker novostrujarji hočejo z njo očrtniti naše poslance in v prvi vrsti dr. Gregorčiča pri našem vernem ljudstvu in pri naši duhovščini.

Odkar kooperirajo naši poslanci z italijanskimi liberalnimi poslanci, se ni izustila v goriškem deželni zboru niti ena beseda, ki bi bila žalila verski čut našega ljudstva. V celi dobi te kooperacije se ni stavil v deželni zboru nikdar noben predlog, ki bi bil proti veri. Sicer pa je furlanski katoliški poslanec dr. Bugatto na volilnem shodu v Krmini tako-le govoril o delokrogu deželnega zbora: Mi ne zahtevamo, da bi drugi imeli iste verske ideale kakor mi, ker v deželni zboru se ne razpravlja o veri in politiki (»la Dieta non è un luogo dove si ha da trattare di religione o politica«), zahtevamo pa iste gospodarske ideale. Ali ste razumeli, gospodje novostrujarji, katolika dr. Bugatta, desno roko vašega navdihovalca in podpiratelja?

7. Novostrujarji očitajo v tej okrožnici našim listom, da so večkrat odklekali italijanski katoliški stranki gojitev avstrijskega patriotizma in pravičnost nasproti Slovincem v narodnem in gospodarskem oziru. To očitjanje je krivično! Naši listi so vedno priznali, da je preprosto furlansko ljudstvo že od nekaj verno in patriotično. Kar smo očitali, smo očitati le voditeljem in listom tega dobrega ljudstva. To smo tudi dokazali lani v »Gorici« štev. 9—14. V teh številkah smo navedli razna dejstva in razne citate iz listov »Eco in »Popolo« ter smo med drugim tudi to dokazali, da so voditelji furlanskega ljudstva in njih listi bolj zagrizeni nasprotniki goriških Slovencev nego so italijanski liberalci. Naših dokazov ni nihče niti poskušal ovreči, ker so neovrgljivi.

Ako sklepajo novostrujarji iz naše kritike furlanskih voditeljev in njih listov, da se naši bodoči poslanci ne bodo hoteli združiti z italijanskimi katoliškimi poslanci, marveč da bodo iskali stika z italijanskimi liberalci, potem sklepajo napačno in begajo brez potrebe naše ljudstvo. Mi smo lani na koncu onih člankov izrecno poudarjali, da je zveza med slovenskimi in italijanskimi katoliškimi poslanci ob sebi umevna, ako se voditelji in listi Faiduttijeve stranke — poboljšajo. Pisali smo: Že pred leti smo klicali sedanjim furlanskim voditeljem: Poboljšajte se! Isti namen imajo naši današnji članki. V njih naj se ogledajo kot v zrcalu voditelji furlanskega ljudstva in naj se — poboljšajo. Kristusov nauk o ljubezni do bližnjega naj izpolnjujejo tudi nasproti Slovincem! V njih listih naj preneha zmerjanje našega naroda in tudi prilično — škiljenje čez mejo.

Ko se to zgodi, postane zveza med slovenskimi in italijanskimi katoliškimi poslanci mogoča in ob sebi umevna — in izpolni se naša in našega knezonadškofa želja.

Seveda, zdaj se bližajo volitve in novostrujarjem je treba strašiti volilce, da jim »grozi zopet sramotna zveza z italijanskimi liberalci in z njo laško-liberalna prevlada, koritarstvo in gnilo gospodarstvo v deželni hiši.«

Ali je taka agitacija poštena in dovoljena?

Končajmo!

Kakor smo videli, je novostrujarska okrožnica pamflet, v katerem poskušajo novostrujarji očrtniti v prvi vrsti dr. Gregorčiča z neresničnimi trditvami, z zavijanjem resnice in s krivičnim očitanjem.

Podpisala sta to okrožnico tudi dva duhovnika sobrata dr. Gregorčiča!

Kam plovemo?

Nova struja in narodne koristi.

Predzadnji »Novi čas« je visoko zavihtel svoj korobač in udrihnil po naših zastopnikih, češ da so deželo do sedaj oškodovali versko, gospodarsko in narodno. In da ustavijo to grozovito klanje na Goriškem zato so stopili oni na dan in postavili so si nove (?) kandidate, ki bodo hodili nova pota, k novemu življenju.

To se res lepo bere v kakem romanu ali kaj takega, a v politiki je treba še le vedeti, v koliko ta stvar odgovarja resnici, objektivnosti. Tista nova pota je nova struja začela že davno prej, ko je obstojala še iz treh članov: Breclj, Vuga, Abram. Že takrat je hotela ta nova struja vse prekucniti, seveda le bolj na tihem. Takrat že pa se je tudi izdala ta trojica, zakaj se ji gre: namreč boj proti Gregorčiču. Takrat so bili ti gospodje bolj odkritosrčni, takrat niso farbali z narodnimi koristimi, z narodno blaginjo in drugimi takimi njih mazili. Takrat je g. Vuga povedal odkrito, zakaj se gre. »Tisti dan«, je rekel, »ko je prišel na Goriško dr. Breclj, tisti dan je začela na Goriškem nova stranka«. In ta »stranka« ni imela namena reševati naroda, ampak pogu-

biti dr. Gregorčiča, kakor je povedal isti gospod Vuga. »Gregorčiča je treba odstraniti!« »Kdo pa naj vodi goriško politiko,« si je dovolil vprašati skromen poslušalec. »Dr. Breclj,« je odgovoril g. Vuga košato.

Vidimo tedaj, da se takrat, ko so ti gospodje prišli na dan, ni prav nič govorilo, da je treba narodu koristiti ali kaj podobnega, ne, že prvi hip, ko so se novostrujarji pojavili na naših tleh, je bila njih parola: Boj dr. Gregorčiču. Zato pa se nam ne zdi prav nič umestno, da danes pišejo o kakih narodnih koristih, katere hočejo potem prodati Faiduttiju, ki svoj čas ni maral za našo katoliško stranko, ker je imela le 5 mandatov. Ali mislijo novostrujarji spraviti sedaj na več kot na 5, drugače jih bo Faidutti — odklonil. O kakih narodnih koristih tedaj sploh ni govora, za katere bi se baje nova struja tako strašno brigala. Prva njena poteza je bila osebna, boj dr. Gregorčiču, česar pač ne bode vtajil nikdo, ker je bilo preveč javno povedano.

Nadaljno delovanje nove struje tudi ni tako, da bi se dalo imenovati bogsi-vedi kako narodu v korist. Značilno je, da so se novostrujarji ognili o bmejnih krajeh, kjer se res zahteva narodno delo, ter se vrgli na kraje v sredini ozemlja, kjer ni bilo nobene narodne nevarnosti. Poleg organizacije, katero so našim delavcem izpulili iz rok, so se posebno vrgli na »Orla«, kar pa prav zaprav pomeni nekako bolj pararno delo, ki ima svoj vrhunec v discipliniranem nastopanju in korektnem izvajanju telovadnih komadov. V bistvo narodnega dela se pa ta stvar ne more prištevati.

Nova struja je imela nekaj let sem jako tesne zveze z obrambnim društvom »Slov. Straža«, o katerem Goričani vemo strahovito malo, razun, da plačuje to obrambno društvo 200 iztisov »N. Č.«. »Slov. Straža« pač ima ali vsaj mora imeti drug namen. Prvo so šole v ogroženih krajih in teh je pri nas vendar dovolj. Ob meji med Lahi in Slovenci je vse polno hvaležnega dela v tem oziru, a nova struja se tega dela ni lotila, čeravno bi bila lahko v teh krajih pokazala prav lahko, da ji je res za delo. Toda ti gospodje delajo narobe: prvo mandat, deželnoobornišvo, drugo je delo za narod. Bolj važno je pri nas delo v vsaki obmejni vasi dokor pa organizacija sredi vipavske doline, kjer se ni bati, da nam kdo kaj vzame.

No pa recimo, da nova struja ni poznala razmer zunaj v obmejnih vaseh, da še ni vedela, kje je potreba začeti, bi bila lahko začela v Gorici, kjer ji je bližje. Tu so imeli tudi prav izbo- ren vzgled, ki ga je bilo uredno posnemati: zavode »Šolskega Doma«. Ker že hočejo novostrujarji vse organizirati, naj bi se bili nekoliko bolj lotili tega dela v mestu samem, kjer sicer ne pri- nese mandata, a je vendar jako važno in res koristno narodno delo. Zato ravnopozarjamo naše ljudstvo na to, ker se je mladi Kremžar spodtaknil nad dr. Gregorčičem v svojem razboritem govoru v Kojskem, kjer je trdil sledeče: »Žal pa, da se izgublajo otroci, ki prihajajo iz »Šolskega doma« po veliki večini v protinarodnih in protiverskih organizacijah«. Ta stavek je najhujša kritika vsega novostrujarskega dela, o katerem vedo toliko lepega povedati. Ker organizirajo vse po deželi, ker branijo narodno povsod po Kra- su in po naših Hribih, kjer se od vekov sem ni nikdo polahonil, zakaj bi ne storili tega tu, oni, ki jim je mari za delo. Saj je vse v njih rokah, kakor pravijo, kako to, da potem ne store v tem oziru nič ravno tu, kjer je v resnici potrebno. Če bi jim bilo res do dela tem gospodom, bi tudi res kaj storili, ker pa jim ni, letajo okoli po deželi in inšpicirajo uniforme, v mestu pa, kjer nam Lahi odjedajo narodno moč, v mestu jih ni.

Zato pa se nam zdi skrajno nesramno, ako pride privandranec Kremžar, kateremu so morali celo balo ku-

Finšger in Rosina pred poroto.

Popoldanska razprava.

Ob 3. uri pop. se je obravnavala nadaljevala.

Za poprave v šoli v Sv. Križu se je nakazano in izplačalo Finšgerju na podlagi nakaznice od 22.3. 1911 št. 355 280 K. Neke poprave so se izvršile, a se jih je plačalo potom š. vodstva na davkariji v Ajdovščini. Pod št. 355 pa je protokolirano poročilo š. vodstva v Štomažu, v katerem se prosi za draginjsko doklado za učitelja.

Finšger se opravičuje, da je Rosina poneveril v Sv. Križu nad 1000 K, in če je toliko vzel, je lahko tudi ta znesek vzel.

Priča Peter Medvešek učitelj v Sv. Križu, izpove, da so se vršile poprave za 347 K, kateri znesek se je nakazal šolskemu vodstvu na davkariji. Tudi druge poprave so se vršile, ki jih je vse izplačala davkarija. Od o. š. sv. direktno ni vodstvo nikdar ničesar prejelo.

Za poprave šole v Plaveh se je nakazalo o. š. sv. 250 K z nakaznico z dne 14. 6. 1912. 7. XII. 11. je vodstvo prosilo za poprave. Pomnož. o. š. sv. je v maju 1912 dovolil poprave.

Priča Kristjan Velišček, župan v Anhovem, izpove, da se je popravljalo na šoli o Božiču l. 1912. Znesek za te poprave 15 K 12 v se je izplačal na davkariji v Kanalu.

Priča Andrej Goljevšek, zidar iz Gor. polja, je popravljal na šoli in je dobil svoj del od Veliščka.

Priča Leopold Reja, učitelj v Plaveh, ne izpove nič novega.

Fi. Nakaz je torej neopravičen.

Znesek 360 K se je nakazal potom nakaznice z dne 9. III. 1912 za poprave v šoli v Vel. Zabljah.

Fi. Znesek je neopravičeno izplačan.

Priča Karl Bratina, učitelj v Vel. Zabljah, izpove, da se je izdalo v dec. 1911 87 K za vezavo knjig. Denar se je prejel pri davkariji v Ajdovščini.

Pod št. 789 se je 18. 5. 1900 nakazal in izplačal znesek 196,50 K za poravnano računa Pichler's Wittwe. Pod to številko je vpisana v opr. zap. prošnja učitelja Mlekuža, ki je bila odposlana 15. 5. 1900 deželnemu odboru.

Fi. Ta znesek je neopravičeno izplačan.

Za izplačilo iste tvrdke se je nakazalo 21. 6. 1903 167,30 K. Tvrdka denarja ni prejela.

Fi. Račun bi moral biti plačan.

Pred. Prokurist tvrdke Pichler's Wittwe je bil zaslišan in je izjavil, da je o. š. sv. dolžan še 1050 K.

Z dne 30. X. je datiran prvi saldiran račun tvrdke. Nakazal pa se je dotični znesek že 18. 5. Torej se je račun mnogo pozneje plačal.

Pr. O. š. sv. je imel iz začetka zvezo s to tvrdko in vse je bilo z njo v redu. Sicer bi rad videl ček, ki se je našel na mojem domu pri hišni preiskavi, s katerim sem odposlal denar tvrdki iz aktov se razvidi, da 9. II. 1904 je bilo dvignjenih 600 K za Pichler's Wittwe, a odposlal se je ta znesek pozneje. Tako tudi drugi zneski celo čez eno leto pozneje kot so bili dvignjeni so se poslali.

Fi. Mogoče sem dal denar Rosini, naj ga odda na pošti in on ga je pozneje odposlal.

Drž. pr. Zakaj niste zahtevali takoj izkaza, da je odposlal.

Fi. Pokazal mi je najbrže fingirane izkaze.

Rosina trdi, da ni prejel zneska. Inkriminiranega zneska pa Pichlerca ni dobila.

Fi. Mogoče je zastopnik firme prejel ta znesek, ko se je nahajal v Gorici.

Priča Viljem Rolj, prokurist pri tvrdki Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani, pravi da je Fi. naročil več knjig, ki so se pošiljale na ime Finšgerja. — Tvrdka je mislila, da je naročil za knjižnice. Bile so to nemške znanstvene knjige. L. 1913 ni o. š. s. ničesar naročil in ni tudi ničesar plačal.

Finšger vpraša pričo, če se ne spominja, da je tvrdka nekoč v drugič zahtevala plačilo nekega zneska, a da je bil dokazal, da je bil znesek že plačan. S tem hoče dokazati Finšger, da knjige tvrdke niso v redu. Če ni tvrdka dobila denarja je znesek 50,64 K, ki je bil l. 1903 dvignjen neopravičeno nakazan.

Tvrdka Ed. Hölzel na Dunaju je dobila 233,34 za 20 zemljevidov, ki so bili naročeni od o. š. sv. Davkarija pa je pod tem naslovom izplačala Finšgerju 700 K. Manjka torej dokazilo, kam je prišlo ostalih 466,66 K.

Vodja tvrdke Ferd. Pichler je pri zaslišanju predložil izvleček računov o.

š. sv. pri tvrdki od l. 1900—1912, iz katerega je razvidno, da je bila tvrdka pravilno plačana.

Finšger trdi, da je to izplačilo neopravičeno.

Rosina ne ve ničesar o tem.

Finšger je dvignil 19. 4. 1903 1345 K za poravnano obresti na »Montu«.

Fi. Jaz sem nosil denar z »Monta« na davkarijo. Z davkarije na »Montu« je nosil Rosina. Mogoče da se je denar drugače porabil. Rosina trdi, da do leta 1904 ni imel absolutno ničesar opraviti na »Montu«.

Fi. Ta trditev je naravnost hudo bno izmišljena.

Priča Anton Jakončič, ravnatelj »Monta« izpove, da ni bil vplačan ta znesek. Pri »Montu« je imel opravila navadno Finšger, večinoma Finšger, hodil pa je dvigal tudi Rosina. Nekoč je Finšger rekel, da nima časa, in da pošlje Rosino dvigniti 20.000 K. Priča se je bal, da bi Rosina všel v Ameriko.

Drž. p. Rosina je takrat rekel, da z 20.000 ne gre v Ameriko.

Dne 28. V. 1906 je Finšger dvignil na »Montu« 30.000, katere je imel poslati raznim davkarijam. 28.000 K je odposlal. Kam je prišlo ostalih 2000, se ne ve.

Fi. Ta denar se je poneveril, kako se je poneveril, sem večkrat povedal. Kakor je Ros. s starimi dokazili premotil dr. Pavlina, tako je tudi tu s starimi dokazili mene premotil. Če nisem bil prej prepričan, sem pa sedaj popolnoma prepričan, da je ta denar Rosina poneveril.

Rosina odločno zanika, da bi bil dobil ta denar.

Cerkev sv. Urha v Rihenbergu je kupila staro šolo za 5000 K na sledeči način: 19. 12. 1911 K 1000 v roke Finšgerja, 2. 1. 1912 K 3500 K v roke Simčiča, ki je izročil denar Finšgerju in 500 K, ko se je podpisala pogodba. Kam je šel denar, se ne ve.

Finšger zahteva, da se zasliši Simčič, ki ve, da je on nesel denar domov ter da ga je pozneje dal Rosini s sprejemnico za davkarijo vred.

Drž. p. Avizo za davkarijo je od 19. 12. 1911 za 4500 K, takrat ni bilo še toliko denarja v vaših rokah. Do 2. 1. 1912 ni bilo tega zneska še v Finšgerjevih rokah.

Avizo pa je bil pri davkariji pozneje prezentiran, in sicer 5. I. 1912.

Fi. rtdi, da se je moral Rosina z datumom zmotiti.

Preds. Kaj se je zgodilo z denarjem?

Fi. Izročil sem ga Rosini.

Rosina. Za prvih 1000 K nisem vedel, da so bile plačane. Fi. mi je rekel, dne 2. I. 1912, da bom nesel 4500 K na davkarijo. Takrat mi je ukazal napraviti sprejemno pobotnico za ta znesek za davkarijo. Sprejemnico sem napravil in odposlal. Toda Fi. mi je rekel, da denarja nima pri sebi, marveč doma. Napravil si je tudi voz na ruti. Jaz nisem vedel, ako je dobil vseh 4500 K naenkrat; da je 19. XII. 1911 dobil 1000 K, nisem prav nič vedel. Denarja nisem prejel in če bi ga bil prejel, bi ga bil oddal na davkariji, ker pobotnice od davkarije ne morem ponarediti. Če bi pa hotel denar obdržati, ne bi bil odposlal sprejemnice. Ker pa sprejemnica ni prišla nazaj od davkarije, si je mislil, da je Finšger oddal denar na davkariji.

Priča Josip Štrancar, župnik v Rihenbergu, izjavi, da je izročil 19. 12. 1911 1000 K Finšgerju. 2. I. 1912 3500 v roke Simčiča, ki je izročil denar Finšgerju na dan pogodbe, 14. VI. 1912, pa 500 K. Finš. Kam je prišel denar, ne ve.

Dr. Gab. predlaga, naj se zaslišita, kot priči Josip Kerševani in Franc Savnjig, ker sta več časa z njim občevala. Zanimivo bo za porotnike vedeti, kak značaj je imel Rosina, kar sta omenjena dva najboljša vedela.

Sodni dvor je smatral za nepotrebno zaslišati ti dve priči.

Petek.

V petek ob 9. uri predpoludne se je nadaljevala obravnavna.

Naročnine listov in tiskovin. — Finšger je dvignil 9. 9 1909 391,50 K za poravnano naročnine lista »Domače ognjišče«. Tega zneska ni »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani nikdar dobila.

Fi. Znesek je bil neopravičeno nakazan.

Priča Danica Zupan, knjigovodkinja »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, izpove, da tiskarna ni nikdar dobila zneska 391,50 K. Na ime Finšgerja je tiskarne večkrat tirjala o. š. s., a ni dobilo nikakega odgovora.

Finšger je dvignil 23. 2. 1904 292,72 K za poravnano računa pri »Narodni tiskarni« v Gorici.

Fi. Mogoče, da se je porabil znesek za tiskano letno poročilo 1903. Če ne, je ta znesek neopravičeno nakazan. S tiskarnami je imel opraviti Rosina.

Priča Ludvik Lukežič, vodja »Nar. tisk.« v Gorici, izpove, da je tiskarna imela opraviti z okr. š. sv., a je popolnoma plačana. Zneska 292,72 K ni tiskarna nikdar dobila. To je razvidno iz knjig.

13. 6. 1903 je Finšger dobil od davkarije na račun o. š. sv. 84,64 K.

Finšger trdi, da je sem ter tja v prodajalnici kaj kupil in da je ta svoj izdatek potem pokrival s to svoto. Ko mu predsednik naznani, da se gre tu za tiskovine, pravi, da je Rosina imel s tiskarnami opravila. Rosina pravi, da enkrat eden, enkrat drugi.

Priča Josip Fabičič, poslovodja tiskarne A. Gabršček, trdi, da je okr. š. sv. naročaval vsako leto tiskovine v tiskarni. L. 1903 je tiskarna dobila 278 K za dela, ki so se izvršila koncem julija ali začetkom avgusta.

Fi. trdi, da je Rosina zadevo poravnal. Rosini to ni znano.

Občina Rihenberg je plačala 1000 K prispevka za novo šolo in sicer v obrokih po 200 K. Dva obroka, ki sta bila plačana, nista nikjer izkazana v prejemkih.

Fi. povdarja, da je akt nepopoln. Taki prispevki za stavbe so se vporabili za ureditev šolskih vrtov. Popolnoma mogoče je, da se je ta denar porabil v to svrhu. Mogoče je, da gg. izvedenci tega niso dognali.

Taki zneski se včasih niso poslali davkariji, marveč so se direktno vporabili.

Prečita se sprejemnica na davkarijo, ki naj sprejme tretji obrok 200 K prispevka obč. Rih. za šolo. Denarja davkarija pa ni prejela. Ravnotako je še ena taka sprejemnica v aktih. Ste še dve sprejemnici, katerima pa ste pridjani tudi pobotnici od davkarije. Prvi obrok se je plačal stranki za stavbišče.

Rosina zahteva, naj se zasliši pot priča bivši župan Pavlica, ki bo izpovedal, kdaj je dal denar Finšgerju. On je napravil sprejemnico za 400 K in ne 2krat po 200 K. Finšger je prejel l. 1908 400 K naenkrat. Te sprejemnice pa se ne najde. Davčni upravitelj Šusteršič mi je l. 1910 povedal, kateri zneski še niso poravnani. Meni se je zdelo, da tudi teh 400 K ni bilo vplačanih, zato sem rekel Finšgerju dvakrat zaporedoma, da je ta znesek za plačati.

Dr. pr. Če je davkarija dobila sprejemnico, bi jo bila morala po gotovem času vrniti.

R. Gotovo.

Fi. zanika, da bi ga bil Rosina opozoril na to, da je Šusteršič omenil, da manjka ta znesek. Sedaj izključuje možnost, da bi se bil denar porabil za šolske vrte, kakor je prej trdil.

Priča Ivan Šusteršič, davčni upravitelj v Gorici, pravi da ni pooblaščen izpovedati uradnih stvari ter odstopi.

Staro šolo v Kanalu je kupil Josip Blažič. Zadnji obrok K 568,78 je dal Finšgerju. Iz mesečnih izkazov davkarij v Gorici, Kanalu in Ajdovščini je razvidno, da ni nobena prejela zneska 568,78 K.

Finšger trdi, da je ta znesek prejel in da ga je dal Rosini, naj ga odda davkariji v Gorici.

Rosina zanikuje, da bi bil prejel ta znesek.

Po 5minutnem odmoru se zasliši priča Josip Pavlica, posestnik v Rihenbergu, bivši član okrajnega š. s. v Gorici, je bil član okr. š. sv. od 1890 do 1905. L. 1911 je postal zopet član o. š. sv. Bil je vedno pregledovalec računov. Pregledovalci so trije. Pregledovali so račune tako, da so primerjali glavno knjigo z izkazi davkarije. Imeli so pri tem samo pobotnice od davkarije. Če je bilo kaj nejasno, je pojašnjeval vedno Rosina. Pregledovalci niso vedeli, kaj se je zgodilo z zneski, ki si jih je o. š. s. ali Finšger sebi nakazoval. Fi. nam je rekel, naj natančno pregledamo račune. Imeli smo vedno vse akte na razpolago. Finšger je prišel večkrat pogledat, a je rekel, da ni vajen imet opraviti s takimi deli. Pobotnic za vporabo š. svetu ali Finšgerju nakazanega denarja nismo pregledali.

Glede šole v Rihenbergu je plačal priča denar Finšgerju. Se spominja, da sta se izplačala dva obroka obenem.

Drž. pr. Finšger bi bil moral napraviti eno sprejemnico in ne dve, kakor se je naredilo.

Priča Andrej Lutman, župan v Štandrežu, je član o. š. sveta od l. 1905 in je še bil vedno pregledovalec računov, izpove glede pregledovanja računov ravno tako kakor prejšnja priča. V sejah o. š. sv. je Finšger tudi razlagal stanje okr. š. zaloga. Vedno je Finšger referiral o takih stvareh in se ne spominja, da bi bil Finšgerja zapustil spomin.

Dr. Franko se odpove zaslišanju Finšgerjeve soproge, ker ne polaga nobene važnosti na njene izpovedbe.

Drž. pravdnik prepusti tozadevni sklep sodnemu dvoru.

Sodni dvor smatra zaslihanje kot nepotrebno.

Nato se je prečitalo sporočilo orožništva v Bohinju, iz katerega se posnemlje, da je bila Finšgerjeva družina l. 1909, 1910 in 1911 tam na letovišču. Za stanovanje je plačevala prvi dve leti po 520 K, tretje leto 200, za živila in drugo po tem sporočilu dobro živela in delala izlete na Bled in na Boh. jezero.

Potem so se prečitale računi raznih tvrdk, ki so precej visoki. Finšger trdi, da je njegova soproga podpirala svojo sestro z vinom. Enkrat je plačala tudi dolg sestre v znesku 300 K.

Politične informacije so za Finšgerja jako dobre. On je živel skromno in se skromno oblačil. Nasprotno pa trde informacije od družine. Te informacije pravijo, da se trdi o družini, da je živela »a veliko in se oblačila elegantno. Bila je skoro vsako leto na letovišče. Odkar ni Finšger o. š. nadzornik, je njegova družina omejila izdatke.

Finšger trdi, da te informacije niso točne. Njegova soproga da je imela vsako leto 1 do 2 obleki. En klobuk je nosila dve leti. Ko so bili otroci majhni, je ona za nje napravljala obleke. Hči ni nič potratno oblečena. Na letovišče je družina hodila iz zdravstvenih ozirnov. Na Bled se je napravil le en izlet.

Na tozadevna vprašanja državnega pravdnika odgovarja Finšger, da je spremljal on s soprogo hčer v Prago. Po njo je šel sam on. V Pragi da ima sorodnike.

Dr. Franko izjavlja, da so informacije od policije tendenciozne, ker ni mogoče, da bi bil inace predlagan Finšger Nj. Vel. v odlikovanje.

Drž. pravdnik. Če bi bili oni gospodje, ki so predlagali Finšgerja v odlikovanje, vedeli, kar mi zdaj vemo (dr. Franko: ne vemo nič!), ga gotovo ne bi bili nikdar predlagali Nj. Veličanstvu v odlikovanje.

Orožništvo iz Radovljice je sporočilo tuk. okrožnemu sodišču, da je Finšgerjev oče bil imovit posestnik z gostilno. Imel je 13 otrok, dva sta umrla drugi so bili vsi v šolah. To je stalo mnogo denarja. V Brezjah ni najti nobenega človeka, ki bi znal povedati, ali je Finšgerjev oče poslal sinu denar. Pač pa je orožništvo od dobro poučenih oseb izvedelo, da se je Finšgerjev oče pred leti izrazil, da ga podpira sin, ki je profesor v Gorici.

Finšger trdi, da je to poročilo netočno. On ni očeta prav nič podpiral, ker ni imel nikake potrebe. Narobe je oče njega podpiral, in sicer na tak način, da ni prišlo v javnost.

ROZINA.

Obtoženec Rosina priznava kratkomalo vse, česar se ga obdoljuje. Le v dveh slučajih dvomi, če bi bil on odtegnil denar. Od dejanj, katerih se obdoljuje Finšgerja in Finšger njega, ne prizna nobenega.

Informacije od policije pravijo, da Rosina ni bil na dobrem glasu, da je bil med prijatelji radodaren medtem ko je družina trpela pomanjkanje.

Dr. Gabršček izjavlja, da so informacije glede pomanjkanja v družini izmišljene ter da družina ni trpela.

Domače županstvo je dalo o Rosini dobre informacije.

Obravnavna se je prekinila ob 1h 15'.

Sobota.

V soboto ob 8. uri jutraj se je obravnavna nadaljevala.

Rač. izvedenec Hrovatin poroča, da je poneverjenja, kojim se je že pred tekom sodniške revizije in med njo vršilo na sled, v veliki meri omogočil nered, ki je vladal v prostorih okr. šol. sveta. Pravitelnika, ki bi določal, katera opravila in kako jih ta ali ona oseba opravljati, ni bilo, enako ni bilo določeno katere računске knjige in kako naj se vodijo. Kjer se je kaj iskalo, bil je nered, v pravilnem zapisniku, v glavni knjigi, v arhivu, katastru i. t. d. Davčnih dnevnikov in njim priloženih pobotnic se sploh ni hranilo v arhivu, ampak

so bili, kolikor jih je bilo, še najti, (manjkalo jih je za dobo 1900-1912 kar 84) razstrešeni po raznih kotih podstrešja. Revizija se je vršila na podlagi davčnih dnevnikov in opravičnega zapisnika, posluževalo pa se je tudi likvidacijske knjige davčnega urada. Mnogo aktov, ki bi se morali glasom štev. nakaza nanašati na račune, ni bilo najti ali pa niso bili v nikaki zvezi z predmetom. V glavno knjigo se je vpisovalo šele po poldrugem letu, mesto pred odpošiljavo dotičnih nakaznic na davčne urade in sicer le prejemke in izdatke teh poslednjih. Radi tega tudi računski sklep, ki so ga dobili pregledovalci računov v pregled in ki je bil izdelan na podlagi te glavne knjige, ni bil nič drugega kot navaden prepis dnevnikov z razliko, da so bili v tem poslednjem zneski razdeljeni po času, v računskem sklepu pa po svojih naslovih. Ker se je gledalo pri reviziji le na to, da se je končna svota vseh dnevnikov vjemala z ono v glavni knjigi, je bil ta trud povsem odveč, kajti to kontrolo so davčni uradi že sami opravili. Dolg navedel se je v rač. sklepu na podlagi informacij danih od tozadevnih denarnih zavodov, vrednost premoženja pa sploh ni bila navedena. Iz poročila je bilo posneti, da so se poneverjenja vršila na tri načine. Okr. šol. svet si je nakazal sam sebi znesek, da ga on izroči stranki, kojoj po naslovu pritiče, stranka pa v mnogih slučajih denarja ni prejela ali pa sploh ni bila upravičena prejeti ga, kakor je pokazala razprava; dalje ni denarja, prejetega od stranke za kako prodano staro šolo, okr. šol. svet izročil davčnemu uradu ali kako drugače porabil za potrebe okr. šol. zaloga. Takim poneverjenjem bi se bilo lahko izognilo, če bi se bila vsa izplačila kakor tudi vplačila opravila direktno med stranko in davčnim uradom brez vsakega posredovanja od strani okr. šol. sveta. Poneverjalo pa se je tudi s pomočjo ponarejenih podpisov nadzornika in strank. Za vsa doba 1900-1912 našlo se je pri reviziji izplačil za okrogel znesek K 170.000, — ki niso bila pokrita z pobotnicami strank, ki naj bi, a le glasom nakaznic okr. šol. sveta, bile upravičene prejeti jih.

Izvedenec Furlani se popolnoma strinja z izpovedbami izvedenca Hrovatina, ker sta sporočilo sporazumno sestavila.

Nato so se prečitali razni spisi kakor n. pr. dekreti, spričevala, izjave itd.

Dr. Franko je predlagal, naj se zaslišite prič Mrljak in Krkoč, ki bodeta izpovedala, da so se naredile kuvrte iz pobotnic za večje zneske. Predlaga tudi, naj se prečita prva izpoved Rosine.

Drž. pr. se protivi prvemu predlogu, češ da ni izključeno, da so na tak način izgubile pobotnice. Sicer pa je tudi Finšger sam nosil domov važne dokumente kakor je poštni ček, ki so ga našli pri hišni preiskavi.

Sodni dvor ugodil predlogu, da se zaslišite prič Mrljak in Krkoč, uvažujoč, da bi bilo to velike važnosti za izid razprave. Tudi predlogu, da se prečita zapisnik se ugodil.

Prečita se prva izpoved Rosine: Pripravljen sem priznati v celem obsegu. Poneveril sem l. 1902 kakih 1000 K. Pozneje več. Vsega skupaj okoli 40.000 kron.

K prvemu koraku so ga privedle premoženjske razmere. Pozneje je potreboval denar večinoma za lov, ki ga je imel 7 let. Stal ga je več nego 1000 K letno. O poneverjenih svotah si ni delal nikakih zapiskov. Pobegnil je iz Gorice v Trst kjer je bil 14 dni, potem v Zagreb. Ko je slišal, da je Finšger zaprt, se je vrnil, ker je vedel, da ga itak dobe in ker ni hotel, da bi Finšger po nedolžnem trpel.

Ros. pripomni, da je samo za svoje poneverbe vedel. Za Finšgerjeve stvari ni vedel. Edino za znesek 5400 K iz Rihemberga je imel sum.

Priča Franc M e r l j a k, učitelj v Batujah, izpove, da je tudi obč. tajnik; dobil je večkrat od okr. gl. dopise v kuvertah, ki so bile napravljene iz pobotnic in nakaznic od o. š. sv. Za zneske se ne spominja. Bila je tudi neka nakaznica za nek znesek, ki naj se izplača za neko ograjo.

Priča Jožef K e r k o č, občinski sluga v Gojačah, izpove, da so pred enim letom več mescev zaporedoma prišli spisi v kuvertah, napravljenih iz pobotnic od učiteljskih plač. Med temi se je nahajala ena pobotnica od pok. Lozarja za večji znesek, ena za ograjo in še druge. Pa ne ve, če so bili koleki nalepljeni.

Izvedenci so konstatirali, da manjka med akti glede Lozarja v resnici pobotnica za 4500 K. Tudi drugje manjkajo take pobotnice.

Drž. p. Ker se je konstatiralo, da ni bilo pobotnic in ker se je trdilo, da je le kriv Rosina, sem primoran spregovoriti par besed. Ne morem smatrati, da je mogoče, da je edino Ros. kriv. Dokaz, ki vam bo pojasnil, da je Fi. akte izgubaval, je sledeči: Šlo se je za imenovanje učiteljev. Hči naduč. Lavrenčiča je imela biti imenovana. Lavrenčič je priporočil prošnjo Finšgerju. Finšger je Lavrenčiču obljubil storiti, kar je mogoče.

Finšger je v seji o. š. sv. to prošnjo zamolčal. Ne dolžim ga, da je namenoma zamolčal. Konstatiram le, kako je Finšger postopal v tako važnih zadevah. Predlaga, da se zaslišita v ti zadevi nadučitelj Lavrenčič in ud okr. š. sv. naduč. Križman.

Fi. Takrat je bil strašanski naval kandidatini. Lavr. me je večkrat opozoril na prošnjo njegove hčere. Izvedel sem, da se je Lavr. napram Križmanu pritožil. Nato je bila neka jeza in se je delala propaganda proti meni. Sicer to nima z računi nikake zveze.

Po posvetovanju se ugodil predlogu drž. pr.

Priča Ignac K r i ž m a n, učitelj v Dorbergu, je bil član o. š. s. skozi 14 let in je še. Pred 2 leti se je v seji o. š. sv. obravnavalo za provizorično nameščenje učiteljic, takrat sem prašal Fi. ali ni prošnje Lavr. hčere. Fi. je odgovoril, da je ni. To sem povedal očetu. Ne vem, če je hotel reči, da ni prinesel prošnje v dotično sejo ali da sploh prošnje ni. Oče mi je povedal, da je bila prošnja vložena. Ne vem, ali je prinesel Fi. vse prošnje k seji. Prinesle so se mogoče le take prošnje, ki so se imele vzeti v ozir. V seji se ni nič govorilo o tej prošnji. Fi. je bil družini Lavrenčič jako naklonjen in si ne morem misliti, da bi bil to nalašč storil. Rosina je večkrat dajal netočne podatke. Posebno glede čekovnega računa. Predlagal sem; naj se uvedejo knjige in čekovni promet tako, da bo bolj razvidno. Rosina je prosil, naj ne stavim tega predloga, ker bi bilo preveč dela. Predlog sem stavil v naslednji seji in Fi. je rekel, da je Rosina preobložen, in da bi se morala vzeti druga uradniška moč, ako se mojemu predlogu ugodil. Ta predlog sem stavil tudi pod njegovim naslednikom, čemur se pa dosedaj še ni ugodilo.

Državni pravdnik ne reflektira več na izpovedi priče Lavrenčič, ker se je dognalo, da je Finšger prošnjo njegove hčere zamolčal.

Nato so se čitela sledeča vprašanja, ki so se stavila porotnikom.

Prvo glavno vprašanje za obtoženca Finšger:

Je-li obtoženec Franc Finšger kriv, da je v dobi od leta 1905. do 31. julija 1912. leta v Gorici kakor c. kr. okrajni šolski nadzornik in ud c. kr. okrajnega šolskega sveta za Goriško okolico in sodne okraje Kanal in Ajdovščina, toraj kakor državni uradnik v uradu, v katerem je bil zavezan, zaupano mu oblast v namenu omenjenemu okrajnemu šolskemu svetu škodo storiti, na ta način zlorabil, da je v naslednjih slučajih spodaj označene svote pri c. kr. davčnem uradu v Gorici sebi ali okrajnemu šolskemu svetu nakazal, dotične pobotnice spisal in podpisal ter dvignjene zneske okrajnemu šolskemu svetu odtegnil in sicer v naslov (tu so navedene točke 1-45 kakor v obtožnici), da je s tem zakrivil hudodelstvo zlorabe uradne oblasti po § 101 k. z., kaznjivo po § 103 k. z.?

Drugo glavno vprašanje za obtoženca Finšgerja:

Je-li obtoženec Franc Finšger kriv, da je v Gorici spodaj označene zneske, ki so mu bili zaupani vsled njegovega javnega urada kakor c. kr. okrajni šolski nadzornik oziroma pooblaščen ud c. kr. okrajnega šolskega sveta za Goriško okolico ter za sodne okraje Kanal in Ajdovščina, pridržal in sicer (tu so navedene točke 47-49), da je s tem zakrivil hudodelstvo uradnega poneverjenja v smislu § 181 k. z., kaznjivo po § 182 k. z.?

Prvo glavno vprašanje za obtoženca Rosino:

Jeli obtoženec Matija Rosina kriv, a) da je v Gorici v spodaj napominjanih slučajih izdal goriškemu c. kr. davčnemu uradu neopravičena nakazila, da ima plačati spodaj omenjenim osebam označene zneske, pri čemur je ponaredil podpis za nakazilo opravičenega okrajnega šolskega nadzornika, da je na to v takem slučaju sestavil pobotnico, v kateri je ponaredil podpis oseb oziroma njih zastopnikov, katerim je neopravičeno denar nakazal, in da je vse zneske na davkarji dvignil in si pridržal in sicer v naslov (tu so navedene točke I-XXXVIII iz obtožnice), da je na način ponaredil javne listine, naredil kriva privatna pisma, in s takim

zvitim dejanjem druge v žmoto pripravil, katero je tudi v resnici trpel, da je torej zakrivil hudodelstvo goljušije po §§ 197, 199 d, 201 a, 203 k. z. obzirom na zakon od dne 9. 4. 1910 št. 73 drž. zak. kaznjivo po § 203 k. z.?

Drugo glavno vprašanje za obtoženca Rosino:

Je-li obtoženec Matija Rosina kriv, da si je dne 30. 8. 1912 v Gorici pridržal znesek K 500, ki mu je bil zaupan po njegovem javnem uradu kakor oficijalu c. kr. okrajnega šol. sveta za goriško okolico in za sosedne okraje Kanal in Ajdovščina oziroma po posebnem naročilu gosposke in sicer c. kr. okrajnega šolskega nadzornika dr. Josipa Pavlina, da je na ta način zakrivil hudodelstvo uradnega poneverjenja po § 181 k. z. kaznjivo po § 182 k. z. obzirom na zak. od dne 9. 4. 1910 št. 37 drž. zak.

Opoludne se je obravnavala prekinila.

Popoldanska obravnav.

Ob 1^{3/4} uri se je obravnava nadaljevala. Dvorana je bila popolnoma napolnjena občinstva. Govoril je prvi dve uri in en četrt državni pravdnik, kojega govor priobčimo prihodnjic.

Za njim je govoril Finšgerjev zagovornik dr. Franko, ki je med drugim rekel, da Rosina ni mogel imeti boljše ga zagovornika kot je državni pravdnik. Predlagal je na koncu oprostitev.

Za dr. Frankom je govoril Rosinov zagovornik dr. Gabršček, ki je tudi predlagal oprostitev, če pa porotniki ne morejo krivde popolnoma zanikati, naj sodijo za manj kot 2000 K. Rekel je, da je današnja razprava prav zaprav zvonjenje po toči.

Sledil je nato resumé predsednika, kar je trajalo 2 uri.

Ob 7 uri in tri četrt so se umaknili porotniki v posvetovalnico.

Pravorek.

Ob 8 uri in pol so porotniki končali svoje delo in njih predsednik Franc Rojec je prečital sledeči pravorek:

prvo vprašanje za Finšgerja 12 »ne«;

druga vprašanje za Finšgerja 8 »ne«, 4 »da«;

prvo vprašanje za Rosino 2 »da«, 10 »ne«;

drugo vprašanje za Rosino 8 »da«, 4 »ne«.

Državni pravdnik predlaga nato z ozirom na pravorek oprostitev Finšgerja in obsodbo Rosine zaradi hudodelstva poneverbe.

Dr. Gabršček predlaga, naj se všteje Rosinov preiskovalni zapor v kazen.

Razsodba.

Sodni dvor se je po precej dolgem posvetovanju vrnil v dvorano in predsednik je prečital razsodbo, s katero je bil

Finšger oproščen, Rosina pa obsojen na 8 mesecev težke ječe, poostrene z Ikratnim postom in posameznim zaprtjem na mesec.

Demonstracija učiteljstva.

Ko je bila razsodba prečitana, so učitelji, nahajajoči se v sodni dvorani, vskliknili: »Živio, živio Finšger!« — To netaktnost je predsednik zvrnil z opombo, naj se pač zavedajo kje se nahajajo.

Pred sodno dvorano ste čakale Finšgerja njegova soproga in hči.

Tak je bil torej pravorek porotnikov. Onim pa, ki so obravnavi prisostvovali, kakor tudi čitateljem, ki so pazljivo čitali naše obširno in povsem objektivno poročilo o obravnavi, prepuščamo, naj ta pravorek po svoje komentirajo oziroma naj si napravijo sami svoj pravorek.

Dopisi.

Iz obloške duhovnje. Začudili smo se, ko smo zvedeli da hoče biti naš gosp. nunc poslanec (bo res poslanec op. stav.) in sicer proti gosp. Gregorčiču, ki je za našo cerkev pridobil podporo od vlade. Mi bi bili nehvaležniki, če bi ne volili gosp. Gregorčiča in mu zaupali svojih težav. Le njega bomo volili vsi in Torkarja iz Podbrda 13. jul. pa Fona, Manfreda, Gergiča. — Našega gospoda nunc poznamo in zato ga ne bomo volili kakor tudi cela baška dolina ne. Gospod nadškof so ga poslali k nam, da bo pri nas služboval,

ne pa v Gorici in pri nas — saj dvem gospodarjem ni mogoče služiti, nas uči sv. evangelj. Že sedaj smo med tednom po največ sami, potem bi bili še bolj. Če že moramo gospoda plačevati, naj bo med nami kakor je to dolžnost. Pa nič ne kaj z meri, nobeden ne.

Z Bovškega. — (Novodobni zdravnik). Bovški obč. zdravnik je cepil runje ali kozice v neki občini na Bovškem, menda v Trenti, dne 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla. Morda mož ni vedel, da je bila isti dan nedelja in praznik, čeravno je taka zmeta neopravičljiva, ker je vsak navaden človek več, kdaj je nedelja in praznik in kaj se sme in ne spodobi na tak dan. Če je pa zdravnik vedel, da je 29. junija nedelja in praznik in je vse eno odredil cepljenje runj, je tako netaktno postopanje vse obsodbe vredno. Če zdravnik osebo ne pozna nedelj in praznikov, naj se ozira in spoštuje verski čut ljudstva. Za cepljenje runj je gotovo plačan in ne primoran, da izvršuje to ob nedeljah in praznikih. Še nekaj o predstojećih volitvah.

Kakor je papež obsodil verski modernijem, tako je vse obsodbe vredne politični modernizem na Goriškem, ki se vrši v znamenju boja zoper veleza-sluznega, modrega politika da Gregorčiča, ki si je pridobil nevenljive za sluge za goriške Slovence na vseh poljih, čeravno ne obeša svojih zaslug na veliki zvon.

Ta politični modernizem ali novostrujarstvo izvira večinoma od čistih lepkih in prevzetnih tujcev, ki so prišli na Goriško s trebuhom za kruhom in katerim so se obesili za frak nekateri goriški rodoljubi.

Ko so se preobjedli goriškega kruha, hočejo še nam domačinom komandirati. Toda zna se jim zgoditi po pregovoru: prevzetnost gre pred padcem. In zato naj skrbijo volivci ob volitvah s tem, da volijo zrele može ali kandidate ktere priporoča vodstvo S. L. S. stare struje pod modrim vodstvom starega, skušenega politika dr. Gregorčiča. Zgodovina tudi uči, da verski ali politični fanatizem ne rodi nič dobrega, ker iz tega izvirajo le zmote.

Človek se mora prilagoditi obstojčim razmeram in ne riti z glavo skozi zid. —

VOLIZCI!
Volite kandidate stare struje
S. L. S. in sicer:
Manfredo, Fona in Grgiča.

Sovodnje. (Patrijotična slavnost.) Vojaško-veteransko društvo v Sovodnjah - Rubijah je praznovalo minulo nedeljo tri jubileje in sicer 15-letnico svojega obstanka, 100-letnico bitke naših vojakov s Francozi in 65. letni jubilej vladanja našega presv. cesarja. Že prejšnji večer je bila lepa razsvetljava, topiči so pokali in pritrkovanje zvonov se je naokoli razlegalo. Drugi dan je bila slovesna sv. maša, h kateri so veterani prikorakali z godbo in sè zastavo na čelu. Po sv. maši je bil defilè pred spomenikom, kjer se je zbralo mnogo ljudstva. Nato je obdržaval slavnostni govor g. L. Lukežič, v katerem je pojasnil pomen današnje veteranske patrijotične slavnosti. Ko so zaorili krepki živio našemu presv. cesarju so topiči pokali, zvonovi zvonili in godba je sviralala cesarsko pesem. — Potem je bil defile pred spominsko ploščo barona Füllerja v Rubijah, nakar je bilo skupno kosilo v gostilni g. Ivana Peliconna v Rubijah, ki si je za veteranstvo pridobil lepe zasluge.

Popoldne je bil koncert in tombola. Zbralo se je na tisoče ljudi iz bližnjih in daljnih krajev. Le škoda, da je debel motil, tako da se je kmalu po tomboli vse ljudstvo razšlo. — Naj omenimo, da je veteransko društvo poslalo cesarju udanostno brzojavko! Izšla pa je že ob 4. uri došel odgovor, v katerem se generalni adjutant orof Paar v cesarjevem imenu zahvaljuje veteranom za izraz udanosti. — Cela slavnost se je zvršila v čast veteranskemu društvu za Sovodnje-Rubije.

„Soča“ in šolski zalog.

Naši čitatelji se dobro spominjajo, kako smo pojasnili zadevo glede deželnega šolskega zaloga, ki ga naša dežela še nima. Povedali smo jasno in brez ovinkov, kako se je bila stvar takrat razvila in kdo je bil kriv, da se ni ugodno iztekla. Rabili smo tudi citate iz »Soče« l. 1899, da smo čitateljem pokazali, kako je pisala »Soča« enkrat o isti stvari, katero hoče sedaj kar naenkrat predrugičiti. In kaj je odgovorila gospa »Soča«. Prišla je na dan z deželnim zborom l. 1870 ter povedala, da so takrat slovenski poslanci bili krivi, da se ni sprejel deželni šolski zalog. To je za one razmere popolnoma razumljivo, ker je takrat bilo naše šolstvo jako skromno razvito, so se takratni slovenski poslanci branili deželnega šolskega zaloga, ker bi bili morali takrat slovenski kraji plačevati večinoma za italijanske šole, katerih je bilo takrat v Furlaniji že dosti. A tista akcija iz l. 1870, pač naših sedanjih zastopnikov prav nič ne briga, ker niso takrat imeli kot 20 letni mladeniči ali še manj prav nobene besede v tem oziru. Ali hoče »Soča« natvesti tudi za to akcijo vso odgovornost dr. Gregorčiču, kateri takrat ni imel niti 24 let. Pač čudna logika, a pri »Soči« razumljiva, ker že v navadi.

Dalje zanikuje »Soča« naša izvajanja z ozirom na citate iz »Soče« l. 1899, kjer smo z njenimi besedami dokazali, da so bili ravno naši zastopniki, takratni slovenski klub, na čelu mu dr. Gregorčič oni element, ki se je trudil in deloval na vse kriplje za deželni šolski zalog, a se mu to radi laških nakan ni posrečilo. Krivi niso bili slovenski poslanci niti za las, razun dr. Tuma, ki je delal takrat že »samostojno« politiko. Po večini smo te trditve povzeli iz »Soče«, a »Soča« od zadnje sobote l. l. to zanikuje, češ, takrat je »Soča« bila last dr. Gregorčiča in je morala tako pisati; »vsak šolarček razume, da ni pisalo tedanje glasilo »Soča« proti svojemu gospodarju«. Tudi to ni res, draga »Soča«, četudi se bere ravno v isti št. na prvem mestu, kjer prosi list za naročnino, »da »Soča« piše vedno resnico«. Takrat »Soča« namreč ni bila prav nič last dr. Gregorčiča, ampak g. Andr. Gabrščka, kakor se razvidi dovolj jasno iz nekaterih mest v »Soči« l. 1899. Tudi misel je politične

je to tožil enkrat dr. Gregorčiču, češ, jaz moram le instinktivno sam iz sebe skušati, da bi pravo zadel v postopanju naše politike v »Soči«. (»Soča« julija 1899). Ali je tedaj morala »Soča« l. 1899 glede dežel. šolskega zaloga tako pisati kakor je pisala radi osebe dr. Gregorčiča? Ali je bila v to siljena? Ne, ampak pisali so tako, ker je tako bilo in vse cincanje danes nič ne pomaga.

Najlepši pa je ta-le trditev, ki jo ni zapisala »Soča« l. 1899, ampak »Soča« dne 28. junija l. 1913. K zaključku o debati glede l. 1899 pravi namreč »Soča«: »V koliko je kriv dr. Tuma, bi znal najbolje povedati on sam; da so bili tudi drugi nespretni slov. poslanci, ne more nikdo trditi in svojo trditev podpreti z dokazi.« Toraj velja naše: Kriv je dr. Tuma in Lah, da bi bil kriv kdo drugi ne more nikdo trditi in ne dokozati tako pravi celo sama tetka »Soča« in s tem priznava, da smo mi imeli prav in ne ona, kakor se je širokoustila v začetku.

Še lepši ocvirek je pa ta - le: Po dolgi klobasariji, ki sledi ravno prešetanemu priznanju, beremo sledeče: Ako bi se bilo zgodilo tako in tako bi bila dežela dobila deželni šolski zalog. »Mesto tega pa imamo še vedno okrajne šolske zaloge z nenavadno visokimi dokladami, ki se bodo morale še višati. V okrajnem šolskem zalogu je velik primanjkljaj in še večji dolg itd. — Prekletstvo in nič drugega ne donaša pomanjkanje deželnega šolskega zaloga na Goriškem!«

Oj ti brumna duša, ki to preneseš! Sicer smo vedeli, da bo prišlo do tega, da bo dr. Gregorčič kriv, da je prišel ta ubogi Finšger na porotno klop! Dr. Gregorčič je kriv, da je bil Finšger tožen, da je izvrševal denarne malverzacije! Dr. Gregorčič je kriv, da je bil Rozina Finšgerjev tovariš na zatožni klopi! Itd. itd. vsega tega je kriv dr. Gregorčič, ker ni poskrbel za deželni šolski zalog. Iz »Sočinih« besed in trditvev, ki smo jih ravnokar navedli, je pač jasno, s kakim orožjem se tepo ti gospodje. Čudno, da ni tudi dr. Gregorčič odgovoren za liberalne piruhe, ker ni ustanovil kake deželne gostilne. Če bi bila taka restavracija v Gorici, bi ne bilo treba »Jelena« in bi ne bilo konkurza. Dalje bo dr. Gregorčič odgovoren za »Mizarško zadrugeo«. Če bi on pokupil več mobilje, bi bili gotovo shajali. Kriv je dr. Gregorčič tudi, da je letošnjo pomlad pozebla trta, ker ni v sobi zadosti kuril itd. Kjer je kaka nezgoda, kjer se je kaj pomečilo — vsega tega je kriv dr. Gregorčič. To se bere kot znana pripoved o Kaniferstanu. S takimi »dokazi« prihaja »Soča« na dan in se upa še govoriti o kakih kandidatih. Mi bi svetovali gospodom, naj se lepo mirno potegnejo v kotiček in naj študirajo še dalje tako »tehtne« dokaze proti naši stranki. Da ne pišejo resnice, to se vidi iz njih mešanja pojmov in trditvev. Za njih laži pa je naše ljudstvo predobro in bo s temi ptiči temeljito pometlo.

Politični pregled.

Boji na Balkanu.

»Militärische Rundschau« poroča, da se je neki približno 20 tisoč mož močni bolgarski koloni posrečilo prodreti iz okolice Krive Palanke do Vranje.

Bolgarsko vojno ministerstvo poroča, da so v nedeljo Srbi napadli bolgarske čete okolu Kočane. Bolgari so bili v začetku prisiljeni, da so se morali umakniti, a v kritičnem trenutku je došla sedma divizija na pomoč, kateri se je po večurnem boju posrečilo vreči Srbe nazaj.

Iz Belgrada se poroča, da so Srbske čete zopet osvojile Krivolak in vrgle Bolgare iz mesta. Sovražnik se je moral umakniti.

Uradno se poroča: Naše čete so zasedle Kočano in vse ozemlje do reke Bregalnice, kjer se je vršil hud boj z ostanki desnega bolgarskega krila, ki je

preslavske divizije, ki sta bili popolnoma poraženi. Po silno krvavem boju je bil sovražnik na vsej črti odbit. Umaknil se je med neprestanim zasledovanjem naših čet v smeri proti Selu in pustil na begu veliko zalogo orožja in municije.

Iz Belgrada se poroča, da so vojni dopisniki odpovali v Skoplje. Po sporočilu armadnega poveljstva jim bo dovoljen vstop na bojišče.

V nedeljo se je v Rumuniji pričela efektivna mobilizacija in sta bila najprej poklicana pod orožje letnika 1893 in 1895. Kralj odide v glavni stan. Kralj je pomilostil vse begunce aktivne armade in vse vojaške obvezance.

»Matin« poroča iz Bukarešta, da se Rumunija nikakor noče zadovoljiti z novim odstopom bolgarskega ozemlja, ampak se hoče z vsemi svojimi močmi upreti vsakemu nadaljnemu naraščaju bolgarske mpeči.

Darovi.

Za »Šolski Dom«

je došlo našemu upravništvu: Ambrozij Rusjan, učitelj l K (l K tudi za »Dijaško mižo«). Društvo »Prešeren« v Št. Petru od čistega dobička nedeljske javne tombole 200 K; pri cvetličnem dnevu v Št. Petru predmin. nedeljo nabrale rodoljubne gospodične K 74:38; B. Poniž, c. kr. vadn. učitelj v p. preplačal vstopnino »Šolskodomske« veselice K 3. Hvala!

Zahvala. — Odbor društva »Šolski Dom« v Gorici se zahvaljuje društvu »Prešeren« v Št. Petru na velikodušnem daru 200 K, katerega je odstopilo »Šolskemu Domu« od čistega dobička nedeljske javne tombole. Enako se zahvaljuje rodoljubnim šempeterskim gospodičnam, ki so pri nedeljskem cvetličnem dnevu nabrale za »Šolski Dom« K 74.38. Rodoljubni Šempeterčani naj bi našli mnogo, mnogo posnemovalcev. Gorica, 2. julija 1913.

Odbor »Šol. Doma«.

Domače in razne vesti.

Dr. Peter Laharnar, dvorni svetnik na Dunaju, zdaj pri svojih sorodnikih na Krasu, se zahvaljuje za zaupanje, katero smo mu hoteli izkazati s tem, da bi ga volili v deželni zbor, ali v listu z dne 5. julija do našega voditelja odločno odklanja vsaj za sedaj vsaktero kandidaturu, poudarjajoč, da je vsled svojega živčja potrebe miru. Vsled tega se je orbnil naš volivni odbor do zaupnikov kanalskega okraja, ki so bili sprejeli dr. Laharnarja za svojega kandidata, naj imenujejo drugega kandidata za svoj okraj. Soolasno so sklenili, da njih kandidat v kmečkih občinah okolice goriške, naj bo **Matevž Pirih**, župan v Kalu, katerega s tem priporočamo svojim somišljenikom namesto odstopivšega dr. Laharnarja.

Glasovnice. Za volitve v deželni zbor niso predpisane uradne glasovnice, marveč je veljaven vsakteri listič, samo da so zapisana imena kandidatov na njem. Kdor torej ne dobi tiskane glasovnice z imeni naših kandidatov: Anton Manfreda, Josip Fon, Fran Grigič, naj zapiše na listek, ki mu je pri rokah, ta imena, kakor so navedena na čelu lista. Ako pa kdo dobi tiskano glasovnico, na kateri se nahaja ime: dr. Anton Breclj, zdravnik v Gorici, — naj počrta, izbriše ali zamaže to ime in naj zapiše namesto njega:

Anton Manfreda, posestnik v Idrskem. Tako popravljen in izpolnjen listek se odda pri volitvi, enkrat ali dvakrat vpregnen.

Smrtna kosa. V nedeljo je umrla v Gorici in so jo danes zjutraj pokopali g.čna Natalija Mlekuš, učiteljica, v 25. letu starosti. Pokojnica je službovala v Istri. N. p. v m.! Preostalim naše sožalje!

O društvu »Svoj Dom« v Gorici piše nekaj »Novi Čas« in hvali dr. Breclja, češ, da se je po njegovem pri-

30 delavskih hiš. Mi pravimo: To niso delavske hiše, marveč uradniške. Le 3—4 so delavske. Dr. Breclj naj vpraša na Livadi, ali so posestniki teh hiš zadovoljni. Tudi gospodarstvo v društvu »Svoj Dom« je čudno. Sodne dvorane bi znale marsikaj povedati, kaj se godi na Livadi... in kako se gospodari tamkaj....

Novostrujarska jeza posebno vre, ker baje naša stranka ni skrbela za naraščaj. Da se novostrujariji radi jezijo, to se kaže vedno bolj jasno, a da se brezpotrebno, to bi jim odsvetovali, ker je škodljivo in tudi pregrešno. Za naraščaj je naša stranka prav dobro poskrbela, gospodje, a ta naraščaj ni tak, da bi vam lezel pod peto in to vas jezi. In naš naraščaj tudi niso možje, ki bi vedno rogovilili in godrnjali proti sedanjemu voditelju, ker jim ne da vodstva v roke. Tako delajo sitni sinovi, ki potem poženejo lepo posestvo po grlu. Naraščaj v stranki ni zato tu, da vlada, ampak da se uči in gleda, kako se dela. Politično delo je odgovorno, šarlatanov pa mi na Goriškem ne rabimo. Za vzgled navajajo novostrujariji dr. Luegerja, češ, ko je on umrl ni bilo pravega naslednika. To radi priznamo, ker so hoteli biti vsi na prvem mestu, ker nobenemu ni bilo za stvar, ampak vsak je mislil, da je ravno on tista izvoljena oseba. Nekoliko več samozatajevanja in manj domišljavosti je na vsak način tudi v politiki potrebno. Ako je mladič vrgel pet vrst na popir in enkrat govoril na kakem shodu, pa je voditelj! Tak naraščaj prav radi prepučamo novostrujarijem, nam se gre za resno delo, ne pa za nezrele pomisleke kranjskih novostrujarjev.

Značilno o značajnosti dr. Breclja.

O priliki zadnjega katoliškega shoda v Ljubljani je označil »Slovenec« v nekem svojem poročilu tudi dr. Dermastio, ki je bil takrat v Gorici, kot enega izmed voditeljev goriških Slovencev. Pozabil je pa, hoté ali nehoté, kot takega označiti tudi dr. Breclja. To je dr. Breclja strašno razburilo. Njegova zavist mu ni dala miru in zabavljati je začel strašno proti dr. Dermastiji, češ takega človeka štejejo med voditelje: saj ni šedovolj resen, saj je še neizkušena itd. itd. Dostavil je takrat: »Jaz dam svojo častno besedo, da ne bom nikdar na Goriškem kandidiral. Posvetil se bodem popolnoma svojemu zdravniškemu poklicu. Spisati hočem za ljudstvo obširno knjigo o zdravlilstvu in o prvi pomoči, ko človeka napade kaka bolezen in nimazdravnika tako hitro pri rokah.« Minolo ni dolgo časa in razpisane so bile volitve v goriški deželni zbor — in kdo je med drugimi tudi takrat kandidiral: nihče drugi kakor dr. Breclj in s tem dokazal, koliko se sme dati na njegovo besedo. Seveda je propadel, ker ga ljudstvo kot privandranca ni hotelo. Seveda se nadjamo, da bo tudi sedaj propadel, kajti sramota bi bila za naše ljudstvo, ako bi hotelo zlesti pod kuratelo privandranca.

Kandidat dr. Breclj je odgovoren

za to, da je prišlo v S. L. S. do spora in razkola. Kakor vemo, je on prišel v Gorico edino s tem namenom, da si prisvoji voditeljstvo goriških Slovencev, ki so bili po njegovem mnenju nekako brez glave. Njegov ožji prijatelj Ciril Vuga je javno povedal, da se je začela nova struja takrat, ko je prišel dr. Breclj v Gorico. Od takrat dalje ni bilo več sloge, ne prave edinosti, ker je sedanji kandidat rual in drezal na vseh koncih in krajih proti našim poslancem, posebno proti dr. Gregorčiču, ker dr. Breclj je hotel kar naenkrat postati voditelj, nele navaden delavec. Tega ne utaji ne on, ne kdo drugi, zadosti verodostojne osebe so to priznale če tudi ne dr. Breclju na korist. Kar naenkrat pa seveda ni šlo in dr. Breclj je začel polagoma. Tako so zagledale beli dan razne organizacije, kjer naj bi se ljudstvo pripravljalo tako bolj na tihoma na veliko borbo proti dr. Gregorčiču. V tem smislu je zagledal beli dan

tudi »Novi čas«, glasilo goriških novostrujarjev, kjer oni sedaj trdijo, da so bili vedno za slogo. Ako kdo pride v deželo edino s tem namenom, da dela zgago, ako ustanovi nov list proti dvema katoliškima, potem ima še predrznost reči, da dela za slogo. Ravno nasprotno. Dr. Brecljevo glasilo je zatajilo vsako stvar, ki je bila že prej pri nas. Samo kar so oni ustanovili, to je bilo katoliško. In tako je začela ona nesramna gonja proti »Primorskemu listu«, ki je pač vse in najhujše obsodbe uredna. »Prim. list« so ti gospodje iz nove šole napadali ob vsaki priliki, agitirali so proti njemu po deželi in ljudstvo sleparili z raznimi slepili, češ, da »Prim. list« ne piše katoliško, da je edino »Novi čas«, ki ima pravo katoličanstvo v zakupu. Ali je to grdo početje odgovarjalo principom sloge? Ali je to bilo sploh krščansko? In potem pride dr. Breclj in trdi, da se mu gre za sistem v deželni hiši. Kaj pa je imel »Primor. list« opraviti z deželno hišo in vendar vam ni bil prav. Te gonje proti nas in listom je seveda kriv ravno tako dr. Breclj, kakor je on sploh začel razkol v naši stranki, da bi pri tem njemu odletel kako kos pečenke. Letošnja doba je gotova najbolj značilna. Tisti veliki »delavci«, ki jim ni za osebo ampak za stvar so se porinili v ospredje in dr. Breclj je skrbno gledal na to, da bode on kandidat na kakem ugodnem mestu. Prvo je napravil razkol, razdril je enotnost naše stranke radi svojih pričakovanih osebnih koristi in potem se je stisnil med naša dva kandidata v splošno kurijo, češ, ta dva me že kako potegneta navzgori. Za rezervo si je preskrbel še »metodarja« Objubka v kmetskih občinah, kar naj dr. Breclju prinese še kak liberalen glas, da bo bolj »gvišen«. To razdiralno in rgdo početje je treba na vsak način kot tako tudi označiti in ravno prihodnje volitve bodo za to najlepša prilika. Naš kmetski kandidat Manfreda stoji nasproti dr. Breclju in naše ljudstvo naj pokaže temu kranjskemu gospodu, da pri nas ni prostora za njegovo škodonosno »delovanje«. Dostismopotrpeli, dosti prezrli, a vsaka stvar ima svoje meje. Dr. Breclj je prišel na Goriško prav z namenom, da bode delal zgago in razdor. Njemu bi se moralo vse ukloniti, on biti povsod gospodar. On je pa odgovoren za vse slabe posledice tega razkola, ki vtegnejo nastati, on je odgovoren za vse, kar se vtegne slabega izcimiti. Njegovo ime bode zapisano v političnih zapiskih goriške dežele s temnimi črkami poleg drugih razdiračev in škodljivcev, poleg Gabrščka in dr. Tume. In takega moža pač ne bomo volili za poslanca, za svojega zastopnika. Že sedaj je pokazal, da zna delati le prepir in združbo, že dosedaj je oškodoval S. L. S. na Goriškem neizmerno in kaj bi še le uganjal, če pride v deželni zbor. Takega moža se je treba ubraniti, dokler je še čas, ker dobro vemo, kaj vse so že naredili na Goriškem kranjski razdirači.

Novostrujarski shod na Vrhovljah. Minulo nedeljo se je vršil na Vrhovljah novostrujarski shod, na katerem je govoril dr. Česnik iz Gorice. Zbralo se je okoli 200 oseb pred Baudaževo gostilno. O tem shodu smo dobili sledeče kratko poročilo. Ljudstvo na Vrhovljah in tam okoli le mara za novostrujarje. Čeravno je dr. Česnik govoril zmerno vendar je dajalo duška med njegovim govorom nevolji proti novostrujarjem. Glasno ugovarjanje in brizganje je kmalu zaključilo shod, in ljudstvo je upilo: Preč z novostrujarji. Vam nič ne verujemo! Mi bomo volili starostujarske kandidate! — Objubek je bil jeze zelen, enako predsednik shoda Lenardič. A nič ni pomagalo. — Prava ljudska volja se v ljudstvu pojavlja in ta bo tudi zmagala. — Ko so nekateri naši somišljeniki vprašali az besede jim niso hoteli besede dati. Bali so se resnice, ker resnica oči kolje.

V Sevedu je minulo nedeljo to

svojem cerkvenem govoru, naj pri predstoječih deželnozbornih volitvah ne volijo volilci takih poslancev, ki so se v deželnem zboru zvezali z laškimi liberalci. — Gospoda kurata pojasnila v naših listih torej — kakor je videti — niso prepričala, da zveze med našimi bivšimi deželnimi poslanci in laškimi liberalci ni bilo in ni bilo. — Kaj bi pa rekel g. kurat, ako bi mi trdili, da se je on zvezal z nabrežinskimi liberalci pri občinskih volitvah, katerim je pomagal na noge? Najbrže bi mu ne bilo prav in bi rekel, da to ni res! Pregovor pravi: Če si sam kaj slabega storil, tega pač ne očitaj drugim, ki tega niso storili!

Tudi kraško ljudstvo je dobro, ako so v deželi ravno volitve in tako prinaša »Novi čas« dopis (?) s Krasa (?), kjer nekdo hudo obsoja tisto razliko med »privandranč« in domačini, katero »Prim. List« tako silno povdaruje. Svetovali bi tistemu kraškemu [dopisniku], da gre enkrat kandidirat na Gorenjsko v kranjski deželni zbor, potem bo že zvedel, kak razloček je med »privandranč« in domačinom.

Kaj pa ta? Kraški dopisnik (?) vsestransko odobrava delovanje dr. Breclja, Kremžarja in somišljenikov. Pa ne morda da bi bil Kremžar »ljubljenec in miljenec« tudi kak prikrit kandidat. V trgih pravijo, da se oglasi tudi Andraž Gabršček, zakaj bi se ne še urednik Fr. Kremžar. Človek ne ve, kje mu cvete pšenica. Morda pa dobi Kremžar po volitvah pri deželnem odboru kako primerno šaržo, mesto li. podtajnika je tako prazno.

Kontrolo v deželnem odboru hoče imeti nova struja in kontrolor naj bo dr. Breclj. Če se mu posreči. Kolikor vemo ni na deželnem odboru nikdo bolan in tedaj za zdravnika tam ne bo pravega posla. Ceto deželne finance, ki toliko skrbijo liberalce in novo strujo, so izven nevarnosti, ker so jim naši zastopniki že poskrbeli pri državi primerno zdravilo, ki se v kratkem zapiše. Očividno tedaj v deželnem zboru ne odboru ni za dr. Breclja nikakega primerne prostora, zato je najbolje, da ostane lepo pri svoji obrti, ki deželo nič ne stane. Volilci naj sami presodijo, ali je k zdravemu človeku treba zdravnika ali ne, posebno še, če bi znal kaj visoko računati.

Siroke obljube dela »Novi čas« našemu ljudstvu, kakor, da bi imel kaj razdeliti. Prej imeti, potem deliti, gospodje. In kaj vse bodo storili ti gospodje. V Gorici na trgu ne bodo več magistratovci situarili okoli naših kmetov, ker mesto Gorica bo potem odvisno od deželnega odbora, ako bi ne imelo namreč avtonomne oblasti in lastnega štatuta. Gorica postane potem čisto slovenska, ako ne bo več v mestu nobenega Italijana, na kar so gospodje pri »Novem času« čisto pozabili. Dalje dobi dežela po novostrujarjih nov volilni red in sicer tak, da »ostanimo raje ubogi in revni«, ker nam drugega po tem novem volilnem redu ne bo kazalo. Še par mandatov odstopimo Lahom iz same novostrujarske »krščanske« načelnosti in s tem je rešena domovina. Dalje bodo novostrujarji odpravili vse uradniške plače in bržkone tudi »brez potrebne« davke, saj človek res ne ve, zakaj naj se še kaj plačuje. Bržkone bo dr. Breclj plačeval uradništvo iz svojega, kar seveda sprejememo vsi z odprtimi rokami. Najvažnejše je pa to: slovenski del dežele bo deležen tistih dobrot kot Furlanija, kjer imajo vsi v izobilju. Ker »Novi čas« in njegov protektorji dajo jako dosti na »Eco« in dr. Fajduttija, naj pogledajo, kaj piše »Eco«. Fajduttijevo glasilo pravi, da je dr. Gregorčič spravil vse podpore v slovenski del dežele in če »Eco« tako piše, potem je za dr. Breclja to resnica in vendar tega ne veruje. To bo lepa zveza dr. Fajdutti in dr. Breclj, že sedaj si gredo nadskriž, kaj bo pa še le in po grbi naj jih pobi naše ljudstvo. Ker pravi

obetajo, da se bo našemu ljudstvu godilo tako kot v Furlaniji! Takim nevednim kokodakarjem pač ne smemo prepuštili niti ene mandata, ker njihov namen je progoren: delajmo zgago do konca, uganjajmo samostojno politiko proti slovenskim koristim, kakor je to delal svoj čas dr. Tuma, ki je tudi hotel rešiti deželo preveč samo po svoji glavi.

Kaj vse je dopuščeno! »Novi čas« zavija prav po svoje napade na našo stranko, češ, glejte ljudje božji, kaj vse je starostrujarjem dopuščeno. »Vsi količkaj dostojni in olikani ljudje se razgrajajo nad tako pisavo, jo najodločnejše obsojajo in se čudijo, da je od takomenovanega katoliškega lista pisarenje v takem tonu dopuščeno«, piše »Novi čas« prav po lisiče, češ, glejte jih grešnike, tam okoli dr. Gregorčiča, mi smo čisti. Kaj je dopuščeno in kaj ni to vemo sami mi prav dobro. Tisti tički, ki svoje zadeve umerjajo le na zunanost, nas ne bodo učili, kako naj pišemo. Časnikarji, ki komaj poznajo politični abc naj bodo lepo tiho, ker njihov pero še ni prav krepko na popirju. O »pisarenju«, ki ga je uvedel »Novi čas« pri nas, kažejo najbolj članki proti Ciril in Metodovi družbi, v katerih je svoj čas izlila nova struja ves svoj žolč po članih in prvomestnikih te šolske družbe. O finem tonu pri »Novem Času« kažejo tudi cvetke iz sečanje dobe: »Obupno trpljenje starostrujarjev na smrtni postelji«, »pobalinstvo«, »nesramni članek« itd. Radovedni smo posebno, ali je dopuščeno, da kdo radi svojih osebnih koristi dela razkol in razdor v politični stranki, ki skrbi za blagor cele dežele? Ali je neki dopuščeno, da kdo divja in skače proti služnemu politiku, če tudi sam ni prav nič storil kot zgago? Ali je dopuščeno trostiti med ljudstvo laž, da se dr. Gregorčič ni hotel zvezati z italj. krščansko stranko, ko je sam dva krat pisal dr. Fajduttiju v tej zadevi, a so Fajduttijeveci zvezo odklonili. Ali je dopuščeno delati zgago in razdor, sovraštvo in razdivjanost med našim ljudstvom, kakor so to delali svoj čas najhujši liberalci? Ako je tako početje dopuščeno, potem menimo, da je tudi obramba dopuščena. Seveda dr. Breclju in tovarišem ni mari za to, ali je pri nas v deželi mir in red, sloga in prijaznost, njemu je to postranska stvar, da bi bil le poslanec. Saj on ni domačin, kaj njega dežela skrbi, kaj njemu mari za naše ljudstvo. Tako je njemu z mirno vestjo dopuščeno vse: razdor in razkol, mi pa naj bi mirno gledali, kako trpi naše ljudstvo škodo. To pa ne sme in ne sme biti, zato pa tudi proč z razdiravcem, proč z dr. Brecljem.

V lase so si skočili gospodje pri »Slovencu« in »Novem Času«. Dr. Breclj je vedno pridigal, da zanj in novostrujarje je merodajno, kakšno stališče kdo javno zastopa, kaj dela zasebno, to je njim postranska stvar. Sobotni »Slovenec« pa to politično modrost graja in obsoja ta »politični katolicizem«, ki so ga nekateri Brecljli proglasili pri nas kot politično načelo, češ, da je zadosti, da kdo kandidira na katoliški program in glasuje za katoliški program, vse drugo nas nič ne briga. »Slovenec« pravi, da tako načelo ni pravo. »Tako načelo bi spravilo v stranko in na zapurna mesta ljudi, ki jim je mari le do bička in časti...« Saperlot, tako smo rekli večkrat že tudi mi. Morda bo »Novi čas« »Slovencu« pokoren in bo dr. Breclj ovrigel svoje izjave. Nam se zdi, da se ta reč ne vjema preveč z resolucijami treh katol. shodov, treba bo revidirati kaj ne! Priporočamo »Slovencu«, naj le pridno čita »Novi čas« in naj te stvari primerja z resolucijami treh katol. shodov. Morda se bode dal »Novi čas« še spreobrniti, predno zabrede popolnoma v »metodarsko« vodo.

Ljudske koristi so izdali »politiki«

tem, če je že začetek tak. Vedno so pripovedovali, da so oni stranka, ki nosi svitla »načela« in da se ne vklonejo za nobeno ceno itd. Vse same fraze, prazne besede. Sedaj se je takoj videlo, da jim ni bilo nikdar mari za ljudske koristi, ker bi drugače ne iskali svojih kandidatov v liberalnih vrstah. Sami sebi so dali novostrujarji pač najbolj značilno izpričevalo nezmožnosti za kako politično delo, ker niso znali dobiti kandidatov med svojimi ljudmi. Kaže pa tudi, da imajo svojih »zauptnikov« presneto malo, kajti od tistih 300 ali koliko, ki so se bili zbrali pri »Treh kronah«, bi bili vendar lahko zbrali ali vsaj svoje kandidate, toda tega niso zmogli, ker sploh nič ne zmorejo. Morda so mislili, da se napravi taka le politična akcija kot kako predavanje. Toda motili so se gospodje! Najhujši brca za njih »politični« začetek je pa njih liberalni kandidat, kar naj si naše ljudstvo posebno dobro zapomni. Takih brez značilnosti smo na Goriškem pač doživeli še malo, kakor je ta novostrujarski nastop. Prej so bljuvali žveplo in ogenj na vse, kar ni bilo novostrujarsko, kar se ni kazalo povsod in vedno katoliško in pri prvi priliki, ko so hoteli pokazati svoja načela tudi praktično, so stopili v one tolikokrat obljavane liberalne vrste, kajti tam je cvetel njih bodoči poslanec, njih kandidat. Ako sicer ti gospodje premetujejo še take kozle, to je nazadnje njih stvar, sami bodo odgovor dajali pred ljudstvom, če jih bo hotelo poslušati. Opozoriti pa je treba ponovno na to, da nova struja ponuja liberalneoga kandidata, kar pomeni velik korak nazaj v naši goriški politiki.

Usiljen boj proti starostrujarjem imenuje »Novi čas« zločinsko početje mladih kranjskih zgagarjev proti enotnosti S. L. S. na Goriškem. Odkar je dr. Breclj na Goriškem že »delujejo« ti dragi sosedje na to, da bi on postal voditelj naših deželi. Ne vemo sploh, zakaj je ta gospod svoj čas pustil lemenat in šel studirat za dohtarsko, ako mu ta stvar ne diši. Boj je prinesel dr. Breclj že s Kranjskega v Gorico, boj je naperil proti dr. Gregorčiču, proti vsemu, kar je še solidnega v deželi; edino še s »Sočo« se »Novi čas« nekoliko razume. In to imenuje dr. Breclj »usiljen« boj. Kdo mu ga je usilil? Pa ne da bi mu ga bil dal že kdo v žep takrat na Triglavu, ko si je »mlada« Slovenska delila slovensko deželo.

Prot katoliškemu shodu je bila naša stranka in dr. Gregorčič, tako klati okoli sebe zadnji »Novi čas«, ki ne ve sedaj nič drugega očitati voditelju goriških katoliških Slovencev, kakor kar si ravno sproti izmisli. Dne 12. avgusta l. 1912, to je isti mesec, ko se je vršil I. katol. shod v Ljubljani, je prinesla goriška »Nova Soča« dopis z dežele, kjer pravi dopisnik sledeče: »Hvaležen sem vam, g. urednik, da v Svojem cenjenem listu povdarjate pri vsaki priliki važnost nameravanega shoda — List »Nova Soča« je takrat zastopal politično stranko dr. Gregorčiča in podane besede najbolj jasno kažejo, da hočejo novostrujarji ribariti v kalnem. Ako so takrat celo ljudje na deželi opazili, da dr. Gregorčičevo glasilo pri vsaki priliki povdarja važnost kat. shoda l. 1892, tedaj mislimo, da tega novostrujarji danes ne bodo izpodbili. Poleg raznovrstnih podrobnih poročil prinaša takrat št. 35 »Nove Soče« načrte resolucij osrednjega odbora za katol. shod, ki se je v resnici vršil dne 29.—31. avgusta 1892. Stranka se ni strašila stroškov in je izdala te resolucije kot posebno prilogo. Dne 2. sept. poroča »Nova Soča« o shodu obširno in temeljito. Kakor kaže dotično poročilo je bil dr. Gregorčič izvoljen na shodu v odsek za narodno organizacijo. »Nova Soča« je tudi pojasnila, da so ji nekateri delali takrat krivico ter pravi: »Storili smo pred shodom več nego vsak drug slovenski list, nismo se strašili niti stroškov, kakoršnih ni no-

Ker nekaterim vse to ni bilo dovolj, je dne 16. sept. 1892 ponovno prinesla »Nova Soča« ali recimo dr. Gregorčič svoj konfiteor: »H koncu ponovimo, kar smo rekli že zadnjič: Naša načela so krščansko katoliški katekizem.« Ljudstvo naj sedaj presodi, kako je bil dr. Gregorčič proti katoliškemu shodu, za katerega se je pri »Novi Soči« takrat storilo več kot pri kakem drugem listu. »Nova čas« s takimi stvarmi slabo priporoča dr. Breclja in ljudstvo ni več tako neumno, da bi šlo na njegove besede. Kje so bili takrat »novočasariji«, ko je dr. Gregorčič že sodeloval na I. katol. shodu v Ljubljani? In ti gospodiči mu hočejo sedaj kazati pravo politično pot. Volilci pokazite dr. Breclju in tovarišem, kako se da delati za naš narod na katol. podlagi tudi brez novostrujarskega generala Breclja.

Kandidiranje ne nese nič, to je spoznal tudi kandidat goriških razdiračev dr. Breclj. On si je brzkone mislil, da bode sedaj ko je kandidat, ljudstvo še bolj obojevalo in vsi bodo drli k njemu. a zdí se, da je nasprotno, ker »Novi čas« toži, da gredo vsi napadi na dr. Breclja očitno za to, ga ne samo politično, ampak tudi stanovsko in materjelno uničiti. Malo čudno se to bere sedaj pred volitvami, a brzkone gre dr. Breclju trda. Da bi ga pa mi politično ubijali, se nam zdi nepotrebno. To bodo poskrbeli volilci dne 13. t. m. in s tem je dr. Breclj opravljen. Ako mu pa ta politična zadeva stanovsko in denarno škoduje, je to edino le samomor, kajti edino sam on je silil v to stvar, nikdo mu ni mandata ponujal.

Ali je mislil dr. Breclj, da že kandidatom lete pečeni piščanci sami v usta, ali je mislil, da mu bo njegova kandidatura bogsivedi kako koristila. Ljubče, se vidi, kako je še mlado. Politika ni taka stvar, da bi se kdo z roko-vice objemal. Ako ni fant za to, naj pusti. Kaj pa se meša v stvari, ki mu znajo škodovati! Ali je mislil dr. Breclj, da bomo mi kar pocepali po tleh, ko bo on kandidiral. No, presneto se je motil. Ako mu pa kandidiranje že grize v žep, mu bo poslanstvo še bolj. Naj dobro premisli, kaj je bolj važno: živeti ali kandidirati. Sicer pa kakor rečeno politika je taka stvar, da ni za sentimentalne in mehkosrčne ljudi, tu velja le objektivna resnica. Ako dr. Breclj tega ne prenese, naj stvar pusti in naj se loti s toliko večjo vnemo svojega zdravniškega posla. Kot zdravnik si bo stekel gotovo več zaslug in lepšo pozicijo kot pa nezmožen politik. Mi mu nismo prav nič škodovali, če mu sedaj gre kaj slabše, je kriv tega sam. Kdor stopi v javnost, mora s to javnostjo tudi računati, četudi je trpka. Da pa ne bo imel dr. Breclj še večje gnotne in denarne škode, priporočamo vsem volilcem splošne skupine, da volijo vsi kandidata Maniredo, ki radi tega nima nikake izgube. S tem bo stvar na oba kraja pravična: eden dobi svoje paciente, drugi pa deželno poslanstvo. Pričakuje, da prinese tudi »Novi čas« podobno izjavo, da ne bo kandidat dr. Breclj trpel še večje stanovske in materjelne izgube. S tem mislimo, da smo ustregli za enkrat dr. Breclju in celi novi struji.

Ker obrekujejo novostrujarji dr. Gregorčiča celo z lažjo, da se je puntal proti svojemu škofu, povemo, izzvani, za danes le eno o generalu novostrujarjev.

Dr. Breclj je še pred leti zaradi neke zadeve v deputaciji k našemu knez nadškofu. Knez nadškof te deputacije ni sprejel. Dr. Breclj je bil radi tega vznevoljen in je izrekel kasneje te-le besede: »Kaj misli škof, da smo mi njegovi hlapci? **Mu že pokazemo! Če je treba, pojdemo tudi preko njega!**«

Komentarja ni treba!

K naslovu dr. Breclj drag zdravnik. Ponavljamo, da nismo nikdar trdili,

šča dotični zdravniški tarif, kakor on trdi nekako v svoji izjavi v »N. času«. Ponavljamo pa tudi in vstrajamo pri svojih trditvah, da je dr. Breclj pri našem ljudstvu na glasu dragega zdravnika, ker računa več kakor drugi zdravniki. Takih slučajev nam je prav mnogo znanih. Zadnjič smo navedli enega takih slučajev. Za danes naj navedemo drugega: K posestniku, bivajočemu v obsegu podgorskega županstva, je bil poklican en drug zdravnik, ki mu je računal 25 K. K istemu posestniku je bil poklican tudi dr. Breclj, ki mu je pa računal 50 K.— lu ta dr. Breclj naj bi bil osrečevatelj našega ljudstva?!

VOLILCI MESTA GORICE.

Kdor še ni dobil volilne izkaznice, naj gre takoj po njo na c. kr. okrajno glavarstvo tekom uradnih ur.

V torek, dne 8. junija se vrši v prostorih gostilne Kranjc ob S. zvečer sestanek volilcev iz okoliša Corso F. J., Tržaške in Šempeterske ceste. V sredo, četrtek in petek se bodo vršili sestanki po drugih delih mesta. Obvestila se razpošljejo vedno pravočasno.

Naši kandidati so:

IVAN GORIUP, pek v Gorici,

IVAN JOSIP FABČIČ, vodja tiskarne v Gorici.

Dr. PETER MEDVEŠČEK v Gorici.

Narodni odbor.

Deželnozbornske volitve v splošni kuriji za mesto Gorica se bodo vršile v nedeljo, dne 13. t. m. od 7. ure zjutraj do 2. ure pop. in sicer:

1. Od črke A do Č v deželni dvorani Piazza Duomo.

2. Od črke D do L v kupčijski zbornici via Morelli 37.

3. Od črke M do R na okrajnem glavarstvu.

4. Od črke S do Ž v mestni dvorani, Corso Verdi 29.

Samomor na Črni Prsti. Izletniki so včeraj našli na Črni Prsti gimn. sedmošolca Konstantina Kunej zastupljenega. Zraven njega je ležala steklenica, v kateri je bil strup. Domneva se, da se je zastupil zaradi učnih neuspehov.

Imenovanja in premeščenja v šolski službi. Prof. dr. Ivan Furlani tuk. realke je premeščen na drž. realko na Dunaju; definitivnim učiteljem sta imenovana za tuk. realko provizorični učitelj Franc Binder iz drž. realke v Knitelfeldu in suplent na tuk. realki Bruno Grignaschi za realko v Pulju. Suplentinja na tuk. ženskem učiteljsku Petra Lasciac je imenovana za glavno učiteljico na istem zavodu.

Goriški pešpolk št. 47 pojde letos na manevre jako pozno in sicer še-le okoli 25. avgusta. Tudi drugi polki bodo imeli letos le kratke manevre. To pa zaradi tega, ker je pomanjkanje denarja.

Smrtna kosa. — V Ročinju je umrl v visoki starosti daleč okrog znani gostilničar g. Franc Kregau. N. p. v. m.

Liberalci upajo, da prideta dva njih kandidata med seboj v ožjo volitev, ker S. L. S. ni složna. Zato pojdite v si na volišče, da pokvarite liberalcem veselje.

Pravico javnosti je dobila občinska realna gimnazija v Voloskem - Opatiji. To pravico uživajo sedaj vsi razredi do četrtega. Istotako je zavod tudi deležen reciprociote, to je, z njega lahko prehajajo dijaki na vsak drugi enak zavod in narobe.

Toča v Istri. Toča, ki je padala v ponedeljek med 3. in 4. uro popoldne v Pazinu in okolici, je popolnoma uničila letino. Ne bo ne vina, ne poljskih pridelkov. Skupna škoda znaša kakih 600.000 K, kar je tem huje, ker ni noben posestnik zavarovan za slučaj toče. Ledena toča se je bila vsula na kakih 75 krajev in selišč. Istočasno je uničevala toča tudi kmetovalcem krog Sv. Petra v Šumi njih lepe upe. Tam je povzročila 200.000 K. škode.

Central Bio je minulo soboto in nedeljo s svojimi predstavami v barvah

kor tudi Pathé časopis, ki nas vodi po celi Evropi, so obiskovalci občudovali zaradi popolnosti. Obeča se nam za prihodnjo soboto in nedeljo zopet Pathé časopis in pa še nekaj novega, namreč Fonola, ki nam bo na Bösendorferju igral Lisztovo, rapsodio, in sicer med predstavami od 6. ure naprej. Vodstvo kinematografa je ugodivši raznim željam, znižala tudi vstopnino tako, da stane prejšnji prvi prostor sedaj samo 30 vin. Vse priporočbe vreden je res **Central Bio.**

Novo dopisnice. S 1. julijem t. l. so prišle r promet dopisnice, ki stanejo 10 v. Namenjeno so iztirjevanju zneskov do 10 kron. Razlika med iztirjatvijo po navadni dopisnici in po naloženi dopisnici je ta, da prejme iztirjevalec gotovo potrdilo o svoji tirjatvi; če ne prejme zneska, dobi vrnjeno dopisnico. Vsaki dopisnici je priklopljena nakaznica. Ko stranka izpopolni oba dela, to je prostor, ki je obdan z debelo rdečo črto, odda isto lahko kot navadno pošiljatev v poštno skrinjico. Za vplačani znesek dobi prejemnik levo stran dopisnice kot potrdilo. Od zneska si odtrga 20 vinarjev poštni urad za odpošiljatev denarja. Dopisnice utegnejo biti velike važnosti pri vsakem gospodarstvu kjer se redno vršijo blagajniški računi.

Namesto Sahare — morje! Geografi se bavijo z velikanskim načrtom, kako bi največjo puščavo na svetu Saharo, ali pa vsaj del nje pretvorili v morje. Znanost že itak tidi, da je bila Sahara v predzgodovinski dobi morjein ogromna puščava res še dandanes kaže nekdanje sledove morskega dna. Ena četrtnina puščave v severo-zapadni Afriki s površino nad 150.000 km² leži 50 metrov pod morsko gladino. Ta del bi spojili s severnim afrikanskim obrežjem s kanalom dolgim 100 kilometrov.

Umetninsko - zgodovinski muzej v Trstu se preseli v novo poslopje, ki se zgradi v sedanjih vrtovih škofijskega zavoda pri Sv. Justu.

Ivan Bednařik
priporoča svojo
knjigoveznicu
v GORICI
ulica della Croce št. 6

Očala vsake vrste različnih kvalitativnosti natančno po zdravniških predpisih, **dalnogleda** in druge optične stvari, **mere** za mleko, vino, žganje.

Vse po zmernih cenah priporoča

JAKOB ŠULIGOJ,
urar c. kr. državnih železnic
v Gosposki ulici št. 25 v Gorici.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Dunaj . . . 10, 88, 74, 7, 26

Jakob Miklus

mizar in lesni trgovec
v Podgori

na voglu železniškega mosta
(na cesti, ki pelje proti vrški)

Trguje tudi z opeko vsake vrste, ima veliko zalogo vsakovrstnega trdega in mehkega lesa, ima tudi vsake vrste grede, tramove 33 od 3—12 metrov dolge in 33 od 3—12 colov debele.

NAJBOJJA TREHA / EDANJOŠTI
Firmit - SKRILJEVEC

FIRMITOVE TOVARNE ZADR. 202
WEIßENBACH OR **TRIEŠTINGI**
/PODNE AV/ TRIJ/KO
ZA/TOP/TVO IN ZALOGA
G. GREGORIČ · GORICA OZKA ULICA 11

JOSIP BONANNI

naslednik T. Slabanja

srebrar in zlatar v Gorici ulica Morelli 12
odlikovan z zlato svetinjo

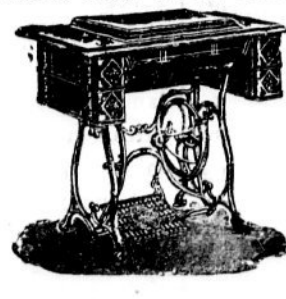
se priporoča vsem čč. cerkvenim oskrbništvom za vsakovrstna izgotovila cerkvenega orodja. Plačuje se tudi na obroke. **Konkurenca v cenah izključena.** Cenike gratis franko na dom.

Kupujte samo dvokolesa »ALTENA«, francoske vrste, ki so najtrpežnejši in na boljši bodisi za navadno rabo ali za dirkev

Šivalni stroji Original »Victoria« so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šitikanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen. Puške, samokrese, slamo-remice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški eni pri tvrdki

Kerševani & Cuk,

GORICA — Stolni trg št. 9.

